

УДК:
323.1(=163.41)

Оригинални
научни рад

ПОЛИТИЧКА РЕВИЈА
POLITICAL REVIEW
Година (XXV) XII, vol=35
Бр. 1 / 2013.
стр. 45-78.

Сања Шуљагић*

Институт за политичке студије, Београд

ОГЛЕД О ЗАСНИВАЊУ СРПСКОГ ЕТНИЧКОГ ИДЕНТИТЕТА**

Сажетак

О процесу заснивања српског етничког идентитета постоје различите теорије. Постоје одређени напори научника са различитих становишта да се изврше преиспитивања и корекције тих теорија и да се утврде основне одреднице правог српског етничког идентитета. Циљ овог чланка је да се презентују основне одреднице правог српског етничког идентитета, које би могле да послуже као основа за даља научна истраживања на ову тему. Аутор чланка је анализом оригиналних античких, византијских, средњовековних историјских записа и савремених научних теорија, археолошког наслеђа, културолошке везе, и у оквиру ње лингвистичке везе, између предантичких и античких српских прото-етнија приказао историјски траг успостављања српског етничког идентитета од времена праисторијске винчанске културе и даље кроз историју. Српска државотворност, а тиме и етницитет у међународном окружењу, озваничена је у време заснивања средњовековне династије Немањић, када је први српски архиепископ и утемељитељ српског права Растко Немањић (Свети Сава) основао аутокефалну Српску Православну Цркву и успоставио врховни закон српске средњовековне државе. У склопу разматрања теме аутор се такође усредсредео на презентацију геоморфолошке, топономастичке, митолошке и геополитичке одреднице српског етничког идентитета.

* Научни сарадник, Институт за политичке студије, Београд

** Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 179009, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Кључне речи: српски етнички идентитет, винчанска култура, српске прото-етније, митологија Нојеве Арке, Александар Велики, Кадмо, хришћанство, Свети Сава, гео-морфолошке одреднице, топономастика, геополитичке одреднице

Етнички идентитет једног народа и једне друштвене и државне заједнице одређују традиција, историја, етничко порекло, религија, језик, писмо, географски положај, друштвени односи, историјско искуство, обичаји и манири, материјално архео-антрополошко и духовно социо-психолошко културно наслеђе, политичке, културне и економске институције и територија. Код одређивања етничког (националног) идентитета неке друштвене заједнице мора се имати у виду да су етничке групе и етнички идентитети по свом постанку старије историјске појаве од народа и нације као целовите националне заједнице и од националних идентитета као масовних колективитета који су се временом изграђивали и учврстили у епохи Модерне и модерног друштва.¹⁾ Захваљујући истраживањима бројних археолога, епигенетичара, антрополога, етнографа, филолога и историчара утврђене су основне одреднице развојних принципа државотворности и етно-генезе („прохода ентитета“)²⁾ у линеарном историјском постојању Србије као друштвене и културне заједнице од праисторијског времена до данас. Досадашњим археолошким, лингвистичким, епигенетским и антрополошким истраживањима утврђено је да су се у праисторији српска („српско-словенска“)³⁾ племена-пред-етније са нуклеусом у Подунављу и у планинском делу јужно од реке Дунав кроз историју мешала са прото-српским и осталим племенима са других географских простора у различитим историјским периодима. Многи историчари из различитих временских епоха су тврдили да Срби потичу од „прастарог народа Трибала“,⁴⁾ „Илиро-Срба“ или „Илиро-Трачана“,⁵⁾ односно од подунавских и балканских прото-Срба који су

1) Petar Korunić, „Nacija i nacionalni identitet: uz porijeklo i integraciju hrvatske nacije“, *Zgodovinski časopis* 57, 1-2 (127), 2003, Ljubljana, 2003, стр. 163

2) *Исто*, стр. 179

3) Миодраг Милојевић, *Стару српску век*, Вандалија, Београд, 2008., цит. Мојсије Хоренски, Ватрослав Јагић, Константин Порфиригенит

4) George Kedrenos, *Historiarum Compendium* ed. Immanuel Bekker, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae 35-36, 2 vols, Berlin, 1838-1839; Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem*, 1650, *Laonici Chalcocondylae atheniensis Historiarum Libri decem*, interprete Conrado Clauseo Tiguriano, Parisiis, MDCL

5) Павел Шафарик, *О пореклу Словена по Лоренцу Суrowецком*, (Прев. Стојанка Чекеревац, ориг. *Über die abkunft der Slawen nach Lorenz Surowiecki von Paul Joseph Schaffarik*),

се у скупинама племена простирали од јужног тока реке Дунав са њеним притокама и Балтичког и Црног мора до Кавказа и Каспијског језера и да су у одређеним историјским периодима удаљена им сродна племена долазила из својих станишта и „придруживала се својој сабраћи на Балканском полуострву“.⁶⁾ Историјске записе о прото-Србима као наследницима праисторијске подунавске винчанске културе и о њиховој културној размени и преносу знања у контакту са источномедитеранским и карпатско-црноморским културама оставили су многи историчари и истраживали археолози, филолози, генетичари, антрополози и геоллингвисти.⁷⁾ Неки од ових научника су на основу проучавања мезолитских и неолитских археолошких налазишта Лепенски Вир, Старчево и Винча поред реке Дунав и на основу проучавања средњовековних српских некропола установили да данашње становништво Србије дели изравне епигенетске и културолошке карактеристике са праисторијским становништвом Лепенског вира и подунавске Винчанске културе, као и са становништвом средњовековне Србије.⁸⁾

Архив Војводине Нови Сад - Словенски институт Нови Сад, посебна издања књига 7, Нови Сад, 1998., <http://www.scribd.com/doc/2868779/Павел-Ј-Шафарик-О-пореклу-Словена17-18>, cit. Siprijan Rober (“Sloveni Turske”, Pariz, 1846); Kazimir Sulc “O poreklu i sedistu starih Ilira”, Pariz, 1856, итд.

- 6) Симо Јелача, *Осам миленијума српског порекла*, <http://www.scribd.com/doc/13864091/Dr-Simo-Jelaca-Osam-Milenijuma-Srpskog-Porekla>, cit. Херодот, Зеринг, Калај, Шафарик, Иштванфи, Ел Бакр, Халкокондил, Робер Сипријан, Казимир Шулиц, Јорнанд, Проконије, итд.
- 7) Mario Alinei, *Origini delle Lingue d'Europa*. Vol 1: “La teoria della continuita”, Il Mulino, Bologna, 1996.; Vol 2: “La continuita delle principali aree etnolinguistiche dal Mesolitico all'eta del Ferro”, Il Mulino, Bologna, 2000. Видети такође Mario Alinei, *An alternative model for the origins of European peoples and languages: The Continuity theory*, “Le radici prime dell'Europa: Stratificazioni, processi diffusivi, scontri e incontri di culture”, 27/28 ottobre 1999. Milan, Italy: Геоллингвиста Марио Алинеи је у свом проучавању топонимике и архитектуре на Балканском полуострву уочи значајну сличност у траговима развоја металургије међу Словенима на овом подручју који досежу све до Анатолије и истакнуто извесност њиховог живота на Балканском полуострву вековима пре претпостављеног насељавања Словена на Балканско полуострво у такозваном „Великим сеобама“ Словена, Авара и Хуна на Балканско полуострво у шестом и седмом веку. Радивоје Пешић, *Отпузујем ћутањем*, Пешић и синови, Београд, 2001., стр. 24-25; 60-61, cit. Хвојка, Руденко, Песак, Герасимов, Черниш, Горнунг: Резултати проучавања археолошких налазишта такозване Трипољске културе доказују ширење прото-словенских племена Трачана, Дардана, Скита, Илира, Мезана, Јапида, Пеонаца, Сармата, Пелагонаца и Дачана на подручју од река Дњепар и Дњестар преко Балканског полуострва до острва Крит и са овим резултатима се уклапају и открића њихових крвних група француског археолога Луиса Карпантјеа.
- 8) Софија Давидовић-Живановић, „Прилог проучавању односа Сармата и Словена“, *Mementa Archaeologia et Eruditiva*, Akademija Nova, Пешић и синови, Београд, 1999. године, стр. 30-44, цитирајући Маркотић и Шапман; В. Slijivic, „Knochenfunde in einem prehistorischen Grab bei Trebenische“, *Z. Morph. Antrop.* XXXVII/2, Stuttgart 1935, R. Burleigh, S. Zivanovic, „Radiocarbon dating of a Cro-magnon population from Padi-

ГЕО-МОРФОЛОШКИ ПРЕДУСЛОВИ ЗАСНИВАЊА СРПСКОГ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

Процесу заснивања националног идентитета прото-Срба у насељима Старчево, Лепенски Вир и Винча и у другим подунавским насељима претходио је „проход етнитета“ српских прото-етнија на широкој територији евроазијског простора познатој у записима историчара и географа под именима Сарбарска,⁹⁾ Сербанија,¹⁰⁾ и у записима античких географа и историчара Сарматија¹¹⁾ све до њене поделе на административне територијалне јединице.¹²⁾

Према мишљењу разних научника основни предуслов за насељавање одређених географских подручја првим друштвеним заједницама и прото-етничким сродним племенима биле су значајне климатске, геофизичке и морфолошке промене. Праисторијске гео-климатске промене проузроковале су почетак сеоба тадашњих друштвених заједница и животиња проходним путевима дуж евроазијског простора из правца азијског континента и лесних степа реке Дон и Волга и других река и притока око Каспијског и Бајкалског језера, Црног и Азовског мора и кавкаских и околних планина. Сеобе су се одвијале широким путевима обраслим тундром и тајгом у правцу источне и средње Европе, карпатских и родопских

---

na, Yugoslavia with some general recommendation for dating human skeletons“, *Z. Morph. Anthropol.* 70:269-274, 1980., Srboљub Živanović, “Antropological Finds from the Serbian Necropol at Trnjane“, *Zbornik Narodnog muzeja IX-X*, 1979, pp. 159—175., Radivoje Pesic, „On the scent of Slavic autochtony in the Balkans“, *Časopis Matice Iseljenika Srbije Zavičaj*, Beograd, Godina XXXVI, Maj-August 1989; 344-347; pp. 77-79.; Vladimir Markotic, *The Vinca Culture*, University Press, Calgary, 1984; Vladimir Markotic, *Starcevo and Vinca*, Harvard University, U.S.A., 1962., Miloje Vasić, *Preistoriska Vinča I-IV*, Državna Štamparija Kraljevine Jugoslavije, Beograd, 1936.

- 9) Ф.Л. Морощкин, *Историко-критические исследования о руссах и славянах*, СПб., 1842, стр. 163-173; Maspero Gaston, *Historie ancienne des peuples d'orient Paris*, 1894;
- 10) Стојан Бошковић, *Историја света: за народ и школу*, Књига Прва, Историја старог века, Државна штампариа, Београд, Србија, 1866.; Стојан Бошковић, *Балканска питања, 1886-1905*, Штампариа Краљевине Србије, 1906, стр. 229, цит. Херодот, Плиније Старији, Тацит, Птоломеј и Страбон и Јан Томка Саски (Joan Planka Tomka Saskin, *Skitske kartine*, prev. Jovan Rajic, I, str. 28)
- 11) Гвозден Вукашиновић, *Корнелије Тацит о Србима*, <http://www.scribd.com/doc/56281028/2008-Kornelije-Tacit-o-Srbima-Gvozden-Vukašinović>
- 12) Barthold Georg Niebuhr, *Lectures on ancient ethnography and geography: comprising Greece and her colonies, Epirus, Macedonia, Illyricum, Italy, Gaul, Spain, Britain, the north of Africa, etc.*, Vol. 1, Walton and Maberly, 1853, pp. 281-282; 298: Римљани су поделили Македонију тако што су одредили реке за њене границе, иако су планине праве природне границе. Римски Илирикум је био уметни и политички назив за грчки Илирион, односно Илирици. У ово подручје Римљани су у каснијем периоду уврстили и део Грчке, тако да назив Илирикум није имао историјску асоцијацију и није тачно одређивао етнографију становништва на том подручју.

планина и панонске низије и у правцу запада, северозапада и југа европског континента.¹³⁾ Праисторијска митологија појединих народа говори да су се скупине праисторијских људи спуштале са севера према југу у потрази за храном, огревом и територијама, односно из правца митске „северне земље“ Хипербореје као великог копна око Северног пола.¹⁴⁾ Из овог првог праисторијског митолошког времена остале су међу прото-Словенима, индијским и суседним народима у бајкама, митовима, али и у материјалним и уметничким тековинама из тог праисторијског митолошког доба, основе за тврдње неких историчара да су се прва древна такозвана „арјанска“ племена из правца севера насељавала у континенталним долинама великих евроазијских река и да је биолошки опстанак ових првих људских заједница зависио од сунца, воде, плодног земљишта и различитих природних појава и климатских услова, што је проузроковало стварање њихове праисторијске митологије. Антички писци су сматрали да су митови и култови из првобитне „земље на северу“ дошли до номадских прото-етнија Скита са којима су се прото-Словени (прото-Срби) мешали у процесу праисторијских сеоба,¹⁵⁾ односно да су се митови и веровања тих етнички и лингвистички повезаних народа временом проширили на једном географском простору од хималајских планина у Азији до средње и јужне Европе.¹⁶⁾ Неки савремени историчари у току истраживања митова о прастарој несталој земљи Атлантиди¹⁷⁾ тврде да су се преживели становници ове некадашње митске земље помешали са својим сродницима хиперборејског порекла у области

13) Dragoslav Sreјović, „Kulture stariјeg i srednjeg kamenog doba na tlu Srbije“, *Istorija srpskog naroda I*, Srpska knjiћevna zadruga, Beograd, 1994., <http://www.rastko.rs/arheologija/sreјovic/dsreјovicpaleolit.html>

14) Павел Јозеф Шафарик, *О пореклу Словена по Лоренцу Суворејцком*

15) Herodotus, *Histories*, Book IV, 33). Pausanias, *Descriptions of Greece* 5.7 ff. <http://www.utexas.edu/courses/classicalarch/readings/olympia.html>; Strabo, *Geography*, Book XI, Chapter 6.2. Такође видети John Lempriere, *Bibliotheca classica, or A classical dictionary*, T. Cadell, London, 1788; О епигенетској и миграционој схеми ових сеоба видети Anatole Klyosov, “DNA Genealogy, Mutation Rates, and Some Historical Evidence Written in the Y-Chromosome, Part II: Walking the Map”, *Journal of Generic Genealogy*, 5 (2), 2009, pp. 217-256, <http://www.jogg.info/52/files/Klyosov2.pdf>

16) В.А. Malyarchuk, „Differentiation and Genetic Position of Slavs among Eurasian Ethnic Groups as Inferred from Variation in Mitochondrial DNA“, *Russian Journal of Genetics* 37 (12): 1437-1443, МАИК Nauka Interperiodica, December 2001

17) Plato, *Critias*, Transl. by В. Jovett, The Internet Classics Archive, <http://classics.mit.edu/Plato/critias.html>: Антички филозоф Плато је описао Атлантиду као земљу чији су становници били благословљени богатим природним ресурсима злата, сребра и платине, али који су се временом морално искварили и које је њихово божанство Зеус због похлепе, корупције и неправде у њиховој земљи на крају и казнило.

северно од Црног мора¹⁸⁾ и да су ту засновали нову Прапостојбину Индоевропљана чије име се временом мењало из „Бхарат“ у „Арта“, „Арта“ и „Артанија“.¹⁹⁾ Митолошка слика праисторијског „арјанског“ народа који се досељавао са северне хемисфере у долине индијских река,²⁰⁾ западну Азију, Балтик, Црно море и у средњу и југоисточну Европу у многим деловима поклапа се са изучавањима епигенетичара Анатола Кљосова према коме су праисторијски народи из Сибира генетски повезани са праисторијским народом Балканског полуострва.²¹⁾ Интердисциплинарно проучавање археолошких и лингвистичких материјалних доказа о насељавању Срба у Ердељским Карпатима (Трансилванијским Алпима) као и у некадашњој Мезоготији (данашња Румунија и Молдавија) и у југозападној Србији такође упућује на закључак да су сеобе из правца средишње Азије и поготово из подручја јужних степа данашње Русије одвијале се у правцу Балканског полуострва у периоду заснивања винчанске, поморавске, скопске и тесалијско-егејске предантичке културе. У ова археолошка и лингвистична истраживања уклапа се и теорија слависте Олега Н. Трубачова према којој подунавски и винчански ореал одређује заједнички словенски језик чија археолошка димензија сеже до неколико миленијума пре наше ере, сачувана пре свега у преношеним семиолошким грађама прастарих божанских назива и имена.²²⁾ Лингвистичку, културолошку и прото-етничку повезаност становника ових географских простора кроз различите историјске периоде потврђује и топономастика некадашњих прото-српских етнија у јужном делу Балканског полуострва у којима је пронађена праисторијска грнчарија слична грнчарији из подунавског и винчанског ореала,²³⁾ као и топоними Сер-

18) Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, стр. 55-56, цит. Птолому

19) Александар Асов, „Атланты – Арии – Славяне. История и вера“, с. 313, Гранд фаир пресс, Москва, 2000.

20) Tomo Maretić, *Slaveni u davnini*, Naklada "Matica Hrvatske", Zagreb, 1889., http://www.archive.org/stream/slaveniudavnini01maregoog/slaveniudavnini01maregoog_djvu.txt: Историјари који су проучавали записе античког историчара Херодота слажу се да је Херодот под Трачанима подразумевао Србе, односно да је у записима антички писаца израз „Трачанин“ био хеленизован назив за Рачане (Рашчане) или Раса. Међу Трачанима је од давнина живело велико племе Рашћана или Раса које се тако називало по имену своје прапостојбине поред реке Ракше („Црвене реке“) у Индији и поред реке Ра (Волге), који су у Херодотово доба такође живели и у Малој Азији и у Тракији на Балкану

21) Anatole Klyosov, "DNA Genealogy, Mutation Rates, and Some Historical Evidence Written in the Y-Chromosome, Part II: Walking the Map", *Journal of Generic Genealogy*, 5 (2), 2009, p. 217, <http://www.jogg.info/52/files/Klyosov2.pdf>

22) О. Н. Трубачов, *Етногенез и култура древнейших Славян*, Наука, Москва, 1991

23) Marija Gimbutas, "Anza, ca. 6500-5000 B.C.: A Cultural Yardstick for the Study of Neolithic Southeast Europe", *Journal of Field Archeology*, Volume 1, broj 1-2, 1974, Boston

бица, Србанија и Србухов у подручју између реке Дњепар и североисточних Карпата,²⁴⁾ етними пронађени на античким географским картама у подручју око Црног мора²⁵⁾ и пронађена међусобно слична или истоветна грнчарија, оруђе, оружје, накит и декоративни украси у археолошким налазиштима једног широког балканско-егејско-малоазијско-црноморско-кавказско-индијског географског простора. Топономастика из подручја долина река Инд и Ганг, Кавказа, Каспијског језера, Црног мора (базена реке Волге), Карпата, Родопа, долина река Нил, Тигрис и Еуфрат и Грчке,²⁶⁾ севернеприбалтичке, средње и северозападне Европе и области јужног Подунавља и јужног планинског масива на данашњој територији Србије, као и археолошки налази, етимолошки трагови у древним језицима с ових простора, антрополошки и етнографски елементи, културни обичаји и записи античких грчких и римских, византијских и осталих историчара сведоче о постојању некадашњег древног и популационо великог народа Срби или Срби, забележени у историјским изворима и као Суеби, Сери, Сорби, чак и

University for the Association for Field Archeology, str. 27, <http://www.scribd.com/corvalanguerra/d/75455594-Journal-of-Field-Archaeology-Vol-1-2-1974>; Miodrag Grbić, "Preclassical Pottery in the Central Balkans - Connections and Parallels with the Aegea, the Central Danube Area and Anatolia", *American Journal of Archaeology*, Vol. 61, No. 2, Apr., 1957, pp. 137-149; Hubbard, R.N.L.B., "Ancient Agriculture and Ecology at Serbia". *Annual of the British School at Athens*, Vol. 74, 1979, pp. 226-228; C. Ridley and K.A. Wardle, "Rescue Excavations at Serbia 1971-1973: A Preliminary Report" *The Annual of the British School at Athens*, Vol. 74, 1979, pp. 185-230; M. M. Vasić, 1908. „Southeastern Elements in the Prehistoric Civilization of Serbia“, *Annual of the British School at Athens* XIV, 1908, pp.319-341.

- 24) Стојан Бошковић, *Историја света: за народ и школу*, Књига Прва, Историја старог века, Државна штампарија, Београд, Србија, 1866.; Стојан Бошковић, *Балканска питања, 1886-1905*, Штампарија Краљевине Србије, 1906
- 25) Нико Жупанић, *Срби Плинија и Птоломеја: Питање прве појаве Срба на светској позорници са историјског, географског и етнолошког становишта*, Државна штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Београд, 1924., <http://www.scribd.com/doc/15758157/Srbi-Plinija-i-Ptolomeja-oko-Crnog-mora>
- 26) Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Vol. III, T. Payne, P. Elmsly, B. White, J. Walter, London, 1807, p. 393-395; 398-399, cit. Peyron, Euripid, Orest.v.930, Apollon Rhod.L.I.v.14, Dionys. Hallicarn.L.I.c.10, p.9, Strabo L.V.p.337, School. In Dionys.Perieg.v.347, Strabo, L.VIII, p.519, Pausan.L.8.p.604, <http://www.scribd.com/doc/40071540/A-New-System-or-An-Analysis-of-Ancient-Mythology-3-Jacob-Bryant-1807>: Предантички и антички Пелазги и Грци су за Нојеву барку употребљавали симбол месеца и називали су Аркађане у античкој Грчкој „Синови Арке“ (Нојеве барке“) или „Људи који су живели пре Месеца „Нојеве барке““ („Јунус Деус“), „Пелазги од Арке“; стр. 487-488: Strabo, L.11, p. 774, Herodot. L4.c19. *Исто*, стр. 494, цит. Херодот. С.33: Херодот је записао да су Хиперборејци, Панонци, Трачани и острвљани Делоса имали истоветне обичаје; p. 497-498: Страбон, Еузебије и Паузиније су писали да су Хиперборејци као ратници освојили многе земље и да су били исте расе као људи насељени у Трачкој, Панонији, Сидону, Пеонији и Едонији, а Страбон, Аристофан и Хесидије пишу да је међу њима култ узгајања винограда и дионизијских баханалија био посебно распрострањен на планини Хемус у Трачкој и у Фригији.

као Спори или Споради - Спартани²⁷⁾, Спали,²⁸⁾ Сидони,²⁹⁾ Сорди-ски,³⁰⁾ Скити,³¹⁾ Синги (Синди), Склавини, Сарди (Арди), Сјарби, Сибири и сличним начинима писања тог етникума.³²⁾ У поменуту

- 27) John Gardner Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, John Murray, Albemarle Street, London, 1848, pp. 7-12: Историчар и путописац Ђ. Г. Вилкинсон, проучавајући дела Прокопија Цезаријског, Валеријана Красинског и Бопову компаративну граматику забележио је да су кроз историју Словени називани, међу осталим називима, и називом „Спори“, односно „Сбори, Сбериати“ („Срби“, „они који се сабирају и одржавају народне саборе“). Антички писац Диодор Сицилијски је за феничански град Кадмеју које је саградио Кадмо пре него што се населио у Илирији на Балканском полуострву писао да су Кадмеју населили Спартанци или „Спори“, „Споради“ („Расејани“, „Распострањени“, према географском називу Споради у данашњој Грчкој). У Источној Медитерану „Спорима“ су били називани и „Људи са мора“ или Пелаги (lat. *Pelagicus*), http://www.etymonline.com/index.php?term=pelagic&allowed_in_frame=0. Византијски историчар Прокопије Цезарски је такође „Спорима“ означавао Словене, као и много векова касније географ и истраживач Александар вон Хумболдт који је употребљавао израз „Карпатски Споради“. (Alexander Von Humboldt, *A Sketch of a Physical Description of the Universe*, Transl. by E.C. Ott and W.S. Dallas, F.L.S. Vol. V, Harper & Brothers, 329&331 Pearl Street, Franklin Square, New York, 1859, p. 328) Етникум Спори („σπόρος“) био је повезан са сејањем, зрнелом пшенице и пољопривредом. (*Webster's Online Dictionary*; Seeding, <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/Seeding>), а тај израз су користили и Ирци да опишу Ските („расејане“) у значењу речи „номади“. О томе опширније у Edwin Guest, *Origines Celticae (a Fragment) and Other Contributions to the History of Britain*, Ardent Media, 1883, p. 85: Грци су номадска скитска племена која су се иселјавала са обала Црног мора према западу и северу описивали називима „keltoi“, „kelto-skuoi“, „iberes“ и другим називима за номаде.
- 28) (Ур. Георгије Острогорски), *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, Prvi tom, Vizantijski-Izvori-Za-Istoriju-Naroda-Jugoslavije-Tom-1, САНУ, 1955, стр. 30, цит. Плиније, Прокопије, Јорданес, Шафарик, Кос, Маретић, Нидерле
- 29) Сидони, Зидони (грчки Σιδών, од хебрејске речи „tsuwd“ – „ловити рибу, рибарити“ – било је друго име за Феничане, Σιδωνίους (Sidōniois), у *Biblos*, <http://concordances.org/greek/4605.htm>, цит. *Old Testament*, Acts 12:20. Феничанин Кадмо називан је и Сидоном (Euripides, *Bacchae*, 171, Transl. by G. S. Kirk, CUP Archive, 1979, p. 44: Кадмо је напустио Сидонску земљу и саградио град у Теби (Cadmeia); Ovidius, *Metamorphosis*, 3, 115-137; У књизи 4. 571 Овидије подругљиво пише о Кадму и Хармонији да су се „од некадашњих Сидона претворили у „змије“ у шумама Илирика и да више ни не личе на праве змије, јер у Илирију они „не беже од људи, нити их рањавају, јер су се смирили и заборавили шта су некад били.“ Appiani Alexandrini, *De historia Romanorum*, 5.X.I.2, Firmin Didot. Paris.1877; Appian, *History of Rome*, „The Illyrian Wars“: Агронов наследник Илириј је имао неколико синова Енхела (Енхелејци), Аутариата (Аутариати, Панони, Пеони, Скордисци и Трибали), Перфеб (Партети, Даорти и Дарси), Мед (Миди, Мизи), Таула (Таулантциани). Takode videti Appian, *History of Rome*, Transl. H. White, 1913, http://www.livius.org/ap-ark/appian/appian_illyrian_1.html#2
- 30) Strabo, *Geography*, VII, c., 293, 296, 313 i 316: Страбон их је сматрао галским племеном, али Appiani Alexandrini у свом делу *De historia Romanorum*, 5.X.I.(Firmin Didot, Paris,1877), сматрао их је изворним племеном на том подручју, као и Томашчек, Кејзнер, Полашчек и други историографи.
- 31) Nikola Desadenau, *Prehistoric Dacia*, Part 7 – Ch. XLI.10.III, http://www.pelasgians.org/website7/41_10_III.htm: Антички Грци су Скитима називали припаднике народа који је живео северно од Црног мора и античке Трачке. Према Плинију, национално име Скита било је Арамеи или Арамани. Међутим, према Херодоту, од словенских етница разликовали су се они Скити које су Персијанци називали Саки или Сакои (Sachoi).
- 32) Mavro Orbini, *Kraljevstvo Slavena*, <http://www.zasve.net/biblioteka/sloveni/Kraljevstvo%20Slovena.pdf>: Такође о томе видети Relja Novaković, *Srbi- ime Srbi kroz vreme i*

теорију уклапају се и записи историчара Мавра Орбинија који је у својој књизи *Краљевство Словена*, 1601. године писао да су Срби и остали Славјани били пореклом од Нојева сина Јафета и да су насељавали две стотине покрајина од Азије до Европе, или записи историчара Јована Рајића који је писао да су страни историчари српско име извели из имена реке Зебрис (Себрис, Сербица) која тече између река Еуфрат и Тигрис.³³⁾ Ти записи се надовезују на резултате истраживања историчара и антрополога Милоша С. Милојевића према којима су се прастари Срби из једне од својих прапостојбина у долинама река Инд и Ганг у Азији под нападима многобројнијег суседног древног индијског, кинеског, а касније и хунског народа, као и због тадашњих природних катастрофа и глади и болести, временом иселјавали са територије Азије у правцу Мале Азије и Мезопотамије и у правцу Каспијског, Азовског и Црног мора, балканског Подунавља и средње Европе. Од римског историчара Тацита до византијских историчара Лаоника Халкокондила, Георгија Кедрена и Дуке историчари су записивали да су „Срби били најстарије сачувано име од Сармата у илирској Србији“ и да је на балканско-егејско-црноморском подручју живео „један те исти велики народ српски Сармати-Трибали“.³⁴⁾ У појединим европским

---

prostor, IPA Miroslav, Beograd, 1993, Миодраг Милановић, *Стари Српски век*, Vandalija, Beograd, 2008; Јован Деретић, *Античка Србија*, Темерин, Србија, 2000; Нико Жупанић, *Срби Плинија и Птоломеја*, Зборник Радова посвећених Јовану Цвијићу, Државна Штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Београд, 1924; Момир Јовић, *Срби пре Срба*, <http://www.scribd.com/doc/14426267/Momir-Jovic-Srbi-Pre-Srba>; Гвозден Вукашиновић, *Корнелије Тацит о Србима*, <http://www.scribd.com/doc/56281028/2008-Kornelije-Tacit-o-Srbima-Gvozdren-Vukašinović>, Миодраг Милановић, *Стари српски век*, Vandalija, Beograd, 2008., Јован Деретић, *Александар, Велики, цар српски*, <http://www.scribd.com/doc/13864096/Jovan-Deretic-Aleksandar-Veliki-Car-Srpski>; Реља Новаковић, *Срби и рајске реке: библијске “Четири рајске реке” и кавкаско-еуфратски Срби*, Словенски изворици, Мирослав- Супра либрос, Панчево, 1995.; Сима Лазин Лукић, *Кратка Повјесница Срба од постанка српства до данас*, <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba>; Нико Жупанић, *Срби Плинија и Птоломеја*, Зборник Радова посвећених Јовану Цвијићу, Државна Штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, Београд 1924, Момир Јовић, *Срби пре Срба*, <http://www.scribd.com/doc/14426267/Momir-Jovic-Srbi-Pre-Srba>; Стојан Бошковић, Балканска питања, 1886-1905, Штампарија Краљевине Србије, Београд, 1906.

- 33) Јован Рајић, *История разних славенских народов, наипаче Болгар, Хорватов и Сербов*, Свети Архагелски Манастир Ковиљ, Част Прва, На Славено-сербској, Валахијској, Восточној азбуци, 1794, <http://www.scribd.com/doc/87624463/Jovan-Rajic-Istorija-Srba>
- 34) Маја Николић, „Српска држава у делу византијског историчара Дуке“, *Зборник радова Византолошког института Србије*, XLIV, 2007, цитирајући Georgio Sfranze, Critobuli, Ducas, Laonici Chalcocondylae, Georges Pachymeres, Nicephori Gregorae, Metochites, Kantakouzenos итд. Такође видети Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem*, 1650, *Laonici Chalcocondylae atheniensis Historiarum Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, MDCL: “Sarmatorum ac Sueborum gentes”; “Serblo... Triballos, autem gentes esse totius orbis antiquissimam et maximam, compertum habeo.”

хроникама је такође било записано да су аутохтони житељи Сарматије били Срби, односно сматрано је да Срби потичу од најстаријег огранка Словена.³⁵⁾ Историчар и филолог Франђеско Марија Апендини је писао о прото-словенским племенима да су били синови Нојиног сина Јафета и да је већина њих говорила „илирско-словенски језик“ којим су говорили стари Трачани, Македонци, Сармати, Келто-Скити и неки други народи старог света.³⁶⁾ Према *Карловачком родослову*, *Хроници повесних лета* и античким записима Плинија, Марина из Тира, Птоlemeја, Помпонија Меле, Јордана, Касиодора, Амијан Марцелина и других античких историчара, Срби потичу од кавкаских Сера (Серба) који су у подунављу и карпатским планинама били насељени на подручју које се у доба владавине Римског царства означавало као „Montes Serrorum“ („српске планине“).³⁷⁾ Многобројни оригинални историјски записи и археолошки експонати сведоче да су они у јужном делу Балканског (Хумског) полуострва током процеса прохода прото-српских ентитета живели измешани са прецима митског феничанског јунака Кадма и његове супруге Хармоније, Арменије или Хермине, како је она још била забележена у историјским записима, односно са тесалијско-фригијским племенима чији су владари тврдили да су потомци митске „краљевске династије Хераклеида“ и „Аргеида“³⁸⁾

ТОПОНОМАСТИЧКЕ И МИТОЛОШКЕ ОДРЕДНИЦЕ ПРОХОДА ЕНТИТЕТА „СИНОВА НОЈЕВЕ АРКЕ“

Запис о Великом Потопу у Првој књизи Мојсијевој у Старом Завету у Библији, Еп о Гилгамешу, стари ведски, месопотамијски, антички, полинезијски, кинески, јужноамерички, северноамерички и други светски записи, митови и усмена предања о великим поплавама у Индији и у Западној Азији где су људи живели после

35) Robert Cyprian, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome I, Paris, 1852, стр. 35; 41-42

36) Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, , стр. 17-18, цит. F. M. Appendini, *De praest. et vet. I. illzr. Rag.* 1806

37) Милош С. Милојевић, *Одломци историје Срба и српских-југославенских-земаља у Турској и Аустрији*; Сима Лукин Лазић, *Кратка повјесница Срба од постања српства до данас*, Загреб, 1895., <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba>, Relja Novaković, *Četiri rajске reke*.

38) Todor Chepreganov, *History of the Macedonian People*, Institute for National History, Скопје, 2008, стр. 8-13: Краљевска династија краља Филипа и цара Александра Великог је тврдила да потиче од „Хераклеида“ и „Аргеида“, односно да је наследна династија митског јунака Херакла.

изградње Вавилонске куле,³⁹⁾ сведоче да се више од пет хиљада година пре Христа догодио Велики потоп планетарних размера. Према Старом Завету у Библији и према многобројним светским записима о Великом потопу, након што је ранија цивилизација због своје декаденције и грехова нестала под Великим потопом, Бог је сачувао честитог Ноју, његову жена и три сина Сим, Хам и Јафет са њиховим супругама и животињама у барци.⁴⁰⁾ Они су преживели Велики потоп у околини кавкаске планине Арарат крај Каспијског мора и потомци Нојиних синова су временом били подељени на генеалогско стабло народа насељених по различитим крајевима света. Према тим старим светским предањима, као и према хроникама јерменских историчара Мојсија Хоренског и Мојсија Каланкатујског и према Хроникама *Повест временах љет* Летописца Нестора Кијевског Симови синови су отишли на источну страну, Хамови синови на јужну, а Јафетови синови на запад, југозапад и северне стране.⁴¹⁾ Према *Руској хроници* кијевског летописца Нестора Часног⁴²⁾ и према старој чешкој *Далимилској хроници*⁴³⁾ словенски народи, односно Иљурци, (Илири и Лухитаји, тј. Луги и Лехи), међу

39) John C. Whitcomb Jr., Henry M. Morris, *The Genesis Flood: The Biblical Record and Its Scientific Implications* Baker Pub Group, 1979

40) Pleins, J. David, *When the great abyss opened : classic and contemporary readings of Noah's flood* Oxford University Press, New York, 2010, 97667 pp. 110: Античка грчка митологија изједначава Прометејевог сина Декалиона (Δευκαλιών) и градитеља Нојеве барке Ноју. О Лелезима и Феничанима као потомцима митских личности какваско-пелашко-хеленског Декалиона и феничанског Кадма видети у G. Bonfante, "The Name of the Phoenicians", *Classical Philology*, Vol. 36, No1, Jan. 1941, Chicago University Press, pp. 1-20. Такође видети Strabo, *Geography*, 7,3,1; 7,3,2: Страбо цитира Хесиода да су потомци Пелазга и Лелега (Јуљуба) разна племена на подручју од Јадранског мора, Хумског полуострва, леве стране Црног мора, Пелопонеза, Ликије, Феникије и Фригије у Малој Азији. Такође о томе видети I. M. Diakonoff, *The Pre-history of the Armenian People, Predystoriia armianskogo naroda*, Erevan, 1968 (Transl. by Lori Jennings, Delmar, New York, 1984) <http://rbedrosian.com/Classic/diakph10.htm>

41) Moses of Kalankatuyk, *The History of Aluank*, Book I, Chapter II, III, „Genealogy of Japeth's Descendants“ (Мовсес Каланкатуаци, *История страны Алуанк*, Ереван. Матенад-аран. 1984), <http://www.vostlit.info/Texts/rus5/Kalank/frame11.htm>: Према јерменском историчару Мојсију Каланкатујском, потомци из племена Нојевог сина Јафета селили су се на некадашња древна подручја Атропатене, Аланије, Амазоније, Јерменије, Малаја, Кападокије, Галиције, Индије, Сарматије, Скитије, Беотије, Атике, Ахаја, Илирије, Акарније, Адрије (Јадранског мора), Галије, Иберије и других места све до Британских острва.

42) Nestor of Kiev, *The Russian Primary Chronicle, Laurentian Text*. Trans. and Ed. by Samuel Hazzard Cross and Olgerd P. Sherbowitz-Wetzor, Cambridge, MA, The Mediaeval Academy of America, 1953

43) *Nejstarsiceska rymovana kronika tak receneho Dalimila*, Kapitola1: „Ot Babylonskevezea o sedmidcadjajzcih“, (25), (30); Kapitola2: „O potatcejazyka ceskeho“ y *Nejstarsiceska rymovana kronika tak receneho Dalimila*, <http://www.scribd.com/doc/47305208/Dalimilova-hronika>

њима Моравци, Чеси, Хрвати (Бели Хорутани) и «Serebъ» (Срби) спадају у индоевропске народе који потичу од племена Нојиног сина Јафета.⁴⁴⁾ Према записима летописца и хроничара Теофана Исповедника (с.758–817.), *Хроникама* Летописца Нестора Кијевског (1056-1114.), *Хроникама* Мојсија Каланкатујског из десетог века и *Карловачком родослову* из шеснаестог века један део старих Срба доселио се из Јерменије и Мезопотамије (некадашње земље Сепар) на обале реке Дунав (коју су антички писци од Херодота, Валерија Флакија до Стефана Византијског звали и „река Ноје“, ⁴⁵⁾ река Истар или Фижн) на Балканско полуострво и веровао је у бога воде Дагона⁴⁶⁾ пре појаве хришћанства на овим просторима.⁴⁷⁾ Историчар и лингвиста Павел Шафарик је један од многих филолога и историчара који је сматрао да је име Срби било „првобитно име“ свих Словена, пронашавши на античким географским мапама и у записима Плинија, Птоломеја, Прокопија и других историчара српска имена у областима руских Словена, као и у областима прибалтичких и средњеевропских Словена, од који је и данас остао етникум „Лужички Срби“ и „Полапски Срби“.⁴⁸⁾ Припаднике ових племена који су насељавали подручја од реке Арарат на кавкаској планини Арарат и река Дон, Волга и Дњепар у црноморском базену до Егејског мора и северне Африке, Подунавља и средње Европе антички и пост-антички путописци и историчари су називали „руси“ („светли, црвеносоки“),⁴⁹⁾ „сјајни“, „просветљени“,

44) Реља Новаковић, *Срби и рајске реке: библијске „Четири рајске реке“ и кавкаско-еуфратски Срби*, Библиотека Словенски источници, Супра либрос, Панчево, Мирослав Београд, 1995.; Thomas V. Gamgrelidz и Vjačeslav V. Ivanov, „The Early History of Indo-European Languages“, *Scientific American*, March 1990, pp. 110-116, <http://rbedrosian.com/Classic/sciam1.htm>, *Византијски извори за Историју народа Југославије*, том I, Београд 1955, *Стари српски родослови и летописи*, (ур.) Љуб. Стојановић, Сремски Карловци. 1927, стр. 62, J. Schafarik, *Slawische Alteithumer*, XI Abschnitt, Leipzig, 6S4, 685., Нестор Кијевски, *Повесть временных лет, часть вторая*, Москва, Ленјинград, 1950, с.209, Љ. Стојановић, с.126; David Adams Leeming, *The Oxford companion to world mythology*, Oxford University Press, 2005, p. 91: О Дагону као вавилонском богу жита и плодности из трећег и другог миленијума пре Христа

45) *Herodotus*, W. Beloe, (Transl. Ed.) Vol. II, F.C. and J. Rivington at al, London, 1821, p. 406: Da-Nau, Da-Nausis, Da-Naubis; Steph. Byzant. Vol.iii.229: Danousis, Danoubis

46) Реља Новаковић, *Срби и рајске реке: библијске „Четири рајске реке“ и кавкаско-еуфратски Срби*, Библиотека Словенски источници, Супра либрос, Панчево, Мирослав Београд, 1995;

47) Драшко Шћекић, *Сораби - историјис*, Саборна сфера, 3, Сфаирос Тимор, Београд Подгорица, 1994., <http://www.scribd.com/doc/23856582/Sorabi-Draško-Šćekić>, цитирајући Теофана Исповедника

48) Aleksandar Petrović, *Arheografija naroda jugoistočne Evrope*, стр. 16-17:

49) John E. Bowle, (Ed.), *The Concise Encyclopedia of World History*, Hutchins of London, 1958. п. 154; Јован Деретић, *Културна историја Срба*, стр. 32; Александар М. Петро-

„благосиљајући“ сарматски Аорси, Алани,⁵⁰ Роксолани,⁵¹ или сарматско-скитски Кимбри (Кимери).⁵² О њима су записе оставили антички хеленски, римски и византијски историчари и писци као што су Плиније, Птоломеј, Сенека или Псеудо Маврикије,⁵³ као и разни арапски, кинески, монголски и други писци, путописци, историчари и географи.⁵⁴

- вић, *Српске старине – Опис и тумачења српске повеснице*, Нови Сад, 2002., <http://www.scribd.com/doc/56585637/2/O-starijem-pominjanju-srpskog-imen-a-i-njegovoj-ras-prostranjenosti>; „Procopius on the Slavs“, *Procopius in Seven Volumes*, (VII. 14. 22-30), Transl. H. B. Dewing, vol. 4 (London/New York, 1924), pp. 269-273.: Прокопије тврди да су прото-словенска племена Склавени и Анти били „руменог тена“ и говорили „исти варварски језик“.
- 50) Moses of Kalankatuyk, *The History of Aluank*, Book I, Erevan, Matedanaran, 1984: Сарматски Алани или Јазиге били су један део потомака древних паганских Алана (Алуанка) за које је јерменски историчар Мојсије Каланкатујски писао у својој хроници *The History of Aluank* да потичу из области митске Нојева барке и планине и реке Арарат познате под именом Дербенд (некадашњи Албанополис). Они су били прото-Алани (Албани, „сјајни“, „бели“, „светлећи“ Пелазги) из огранка народа од Нојиног сина Јафета који су населили области Балканског полуострва, Егејско приморје и острва и Малу Азију. Према римским античким писцима Ливију, Виргилију, Дионизију Халикарнијском, Плинију Старијем и Диону Касију припадници овог древних народа су у пред-античком периоду након Тројанских ратова и природних катастрофа и глади населили Апенинско полуострво и под именом Етрурци и Расени засновали на Апенинском полуострву паганску пред-римску цивилизацију са средиштем у насељу „Alba Longa“. Такође видети [http://en.wikipedia.org/wiki/Albani_\(people\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Albani_(people)), http://en.wikipedia.org/wiki/Alba_Longa: Паганска цивилизација Алана-Етрураца-Расена трајала је све до победе римског краља Тулија Хостилија (673–642. пре Христа) над њима. Victor Berard, *The Phoenicians and the Odyssey*, Transl. by M. L. Hopkins, cit. Thevenot, Book 4, 1902, стр. 197, http://dochoop.com/images/Phoenicians_09.pdf
- 51) Christensen, Arne Søby, *Cassiodorus, Jordanes, and the History of the Goths: Studies in a Migration Myth*, Museum Tusulanum Press. The University of Copenhagen, Denmark, 2002, pp. 346-348: Према историчару Арне Кристенсену римски политичар и писац Касиодор (с.485–с.585.) је на наговор тадашњег готског краља Теодорика (471–526.) написао на латинском језику дело *Историја Гота* ради лакше владавине Гота над Римљанима. У тој касније загубљеној Касиодоровој *Историји Гота* Касиодор је, према тврдњама историчара Кристенсена, из политичких разлога фалсификовао античку грчку и римску историју, односно улепшао историју Гота приписујући један део историје скитских Гета (сарматских Алана) Готима. На основу те у међувремену изгубљене *Историје Гота* историчар Јорнанд је написао своје дело *Гетика* (Јорнандес, *Историја Гота - Гетика*, с.551.) јер се, према властитом признању, бојао да би Остроготи којима је и сам припадао, након победе византијског цара Јустинијана и војсковође Белизара 540. године над Готима, могли да буду потпуно истиснути из Источног римског царства. Ова две политичка историјска фалсификата Касиодора и Јорнандеса су, према мишљењу историчара Кристенсена, проузроковала каснију погрешну интерпретацију европске историје у читавој европској историографији. (р. 348).
- 52) Victor Kachur, *The Trans-Caucasion Migration of the Rusi Tribes*. Dublin, Ohio, 1972, pp. 5-7
- 53) Seneca, *Thyestes*, 369, Transl. by Frank J. Miller, <http://www.theoi.com/Text/SenecaThyestes.html>; Procopius, “Procopius on the Slavs”, *Procopius in Seven Volumes*; Нико Жупанић, *Срби Плинија и Птоломеја: Питање прве појаве Срба на светској позорници са историјског, географског и етнолошког становишта*
- 54) Agustí Alemany, *Sources on the Alans: a critical compilation*, Iss. 8, Vol. 5, BRILL, 2000, pp. 8-9, цитирајући арапске путописце и историчаре Абу Хамид Ал-Гарнати, Ал Масу-

Процес сеоба и насељавања народа у различитим подручјима источног Медитерана и околним подручјима антички писци су објашњавали Нојиним објавом Божје воље његовим синовима где да се населе.⁵⁵⁾ Према антропологу, теологу и етнологу Јакову Брајанту (1715–1804.), многе првобитне светске митологије су сматрале да је претпотопни свет због декаденције људске расе био изгубио Божји благослов и да је земља постала сува и бесплодна.⁵⁶⁾ Антички писци су записали да је Бог у периоду Великог потопа поштедео само Ноју, његову породицу и одабране врсте животиња у барци коју је Ноје изградио на планини Арарат у кавкаском планинском ланцу за који се сматрало да је рељефно био највиши планински ланац на планети.⁵⁷⁾ Различити светски историчари-хроничари, писци, географи, биогеолози, археолози и антрополози су записали да су након Великог потопа на врховима разних међусобно удаљених планинских ланаца у свету пронађени остаци морских риба, шкољки и животиња.⁵⁸⁾ Према античким грчким и римским писцима, а касније и према Лаонику Халкокондилу,⁵⁹⁾ Георгију Кедрену и другим византијским историчарима, старосрпски Трибали и припадници њима сродних прото-етнија које су потицале из редова Нојиног сина Јафета били су у источном Медитерану познати као „синови Ларисе“, односно као синови богиње месеца Ларисе, називане још и Едеса, Миноја, Аи Монах, Селена, Теба и Ниобе. Они су тако називани према месецу који је био симбол Нојеве барке или Арке, односно били су познати и под етникумом Аркађани или „синови Ноје“ - синови првог оца народа, домаћина, пољопривредника, виноградаря, грађевинара и човека обдареног многим знањима и вештинама. Ноје, или „Пелазг“, како су га зва-

---

ди и друге тадашње арапске и персијске путописце и историчаре - Забележено је да је прото-словенске Алане монголски двор називао „хришћанима грчке вере“.

- 55) Исто, pp. 229-274. cit. Syncellus, p.90, Epiphanius, I, c.5, Justin, L2.c.I
- 56) Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Vol. III, T. Payne, P. Elmsly, B. White, J. Walter, London, 1807, p. 8, <http://www.scribd.com/doc/40071540/A-New-System-or-An-Analysis-of-Ancient-Mythology-3-Jacob-Bryant-1807>
- 57) Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 20
- 58) William Williams, *Primitive History from the Creation to Cadmus*, J. Seagrave, Chichester, 1789, pp. 113-115, cit. Cedrenus, Saussure, Ehrhart, Langius, Plot, Dartmoor, Swedenborg, Buffon, Reaumur, Herodot, Plutarch, Strabo, Mela, Pausinius, Erasthotes, Teotrasthus, Xanthus Lydus
- 59) Laonic Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem*, 1650, *Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, MDCL: “Sarmatorum ac Sueborum gentes”; “Serblo... Triballos, autem gentes esse totius orbis antiquissimam et maximam, compertum habeo.“: „Срби-Трибали су најстарији народ на свету, то поуздано тврдим.“

ли Аркађани,⁶⁰⁾ своја знања и вештине пренео је својим синовима, а преко њих и свим осталим народима. Као представници медитеранског и малоазијског прастарог народа „Аркађана“ у античкој митологији и топонимији у разним верзијама писања првобитног значења Нојеве барке, односно Арке, појављују се имена људи и божанстава и називи насеља и географских подручја као Аркос, Агор, Агрос, Аркадија, Араратија, Арта или Артанија,⁶¹⁾ Арса или Раса. Значење ових личних имена, етникума и топонима има везе са првом постојбином синова из Нојеве Арке, са реком Аракс на планини Арарат у Арменији (Јерменији), као и са агрикултуром (пољопривредом и сточарством) и риболовом (Нојини синови су често називани „људима мора“, односно „синовима бога мора Посејдона и богиње месеца Ларисе“).⁶²⁾ Тако су за чувеног митског јунака Херакла или Херкула антички грчки и римски писци и писци из Сидона и источном Медитерану писали да се он изворно звао Алкаиос (Ἀλκαῖος), односно Аркалес, („син из Арке“, Арка-ел, Аркле, Арклус, Аркалус).⁶³⁾ Након што је Велики потоп за собом оставио плодну земљу, густе шуме, језера и реке,⁶⁴⁾ Ноје и његови синови и потомци учили су народе на свим странама света многим знањима, вештинама и уметностима – крчењу шума, изградњи заштитних канала око река, градњи кућа и склоништа од временских неприлика, пољопривреди, виноградарству,⁶⁵⁾ складиштењу хране, изради одеће и обуће и одевању, лечењу лековитим травама, свирању и забави⁶⁶⁾ и писању и читању.⁶⁷⁾ Због важности тог прво-

60) Pausinius, *Descriptions of Greece*, 1.8.c.1.2.4

61) Александар Асов, „Атланти – Ари – Славјане. Историја и вера“, с. 313, Гранд фаир пресс, Москва, 2000.

62) Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, pp. 393-395, cit. Dionis. Hallicarn.L1.c.17., Strabo, L5.399., Herod., L.1.v.580, Stephan Byzant., Apoll. Rhod., Staphylus Naueratotes

63) Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Vol. III, T. Payne, P. Elmsly, B. White, J. Walter, London, 1807, pp. 507-508, cit. Strabo, L.10.95; Plutarch. С друге стране, неки антрополози и филолози изводе Херкулово име из речи „хера“ („земља“) и „клеос“ („слава“) или етникума Алкиди.

64) Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, стр. 404, цит. Assius, Schol. In Euripid. Orest. v.930

65) William Williams, *Primitive History from the Creation to Cadmus*, p. 141: Према записима византијског историчара Кедрена Ноје је узгајивао винограде на планини Либанон у Јерменији осам година након Великог потоп.

66) Pausinius, *Descriptions of Greece*, 1.8.c.1.2.4, Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, pp. 404-407

67) Herodot, *History*, 5.58.1, Hyginus, *Fabulae*, 277: Антички писци Херодот и Хигиније су тврдили да су Кадмо и Евандер пренели „пелазгијску азбуку“ у Грчку и Италију. Plinius, *Natural History*, 1, 5.c.29; 1.7.c.56: Плиније је тврдио да је творац феничанског писма

битног процеса „преноса знања“ по тадашње људе Ноје, његови синови и потомци су као учитељи и помагачи људи временом у народним предањима добили карактеристике наднаравних бића и митолошких божанстава, тако да су у многим светским митологијама и историјским хроникама, као у случају античких митова Источног Медитерана приказивани као Дионизије, Херкул, бог Зеус или бог мора Посејдон или су, као у случају Кине и Јапана,⁶⁸⁾ Нојеви синови и потомци приказивани и као утемељивачи њихових краљевских династија Фохи, Син-Ну⁶⁹⁾ и Хоанг Ти.⁷⁰⁾ Сматра се да су на подручју источног Медитерана у том првобитном „пост-топном“ процесу „преноса знања“ велику улогу имале старе словенске, јеврејске и грчке прото-етније.⁷¹⁾ Према речима историчара

Кадо био први човек у свету који је записао историју и који је писао прозу. Такође видети *Signs of Civilization*, Међународни симпозијум у Новом Саду, 24 до 29 маја 2004., САНУ/ Institute for Archaeomythology, U.S.A. (Simpozijum „Znaci civilizacije“: „Platonium“ SANU ogranak za Novi Sad i Institut za arheomitologiju SAD, 25-29. маја, 2004. године.) S. Winn (1981:246ff; 1990:280). М. М., 1981. *Pre-Writing in Southeastern Europe: The Sign System of the Vinča Culture ca. 4000 B.C.* Western Publishers, Calgary, 1973. *The Signs of the Vinča Culture: an Internal Analysis; Their Role, Chronology and Independence from Mesopotamia.* University Microfilms, Ann Arbor, Michigan. Радивоје Пешић, *Винчанско писмо*, Пешић и синови, Београд, 1995., <http://www.scribd.com/doc/52179974/Radivoje-Pešić-Vinčansko-pismo>, Petar Milosavljević, *Srpska pisma*, Banja Luka: Besjeda ; Београд : Ars Libri, 2006. Такође о томе видети Svetislav Bilbija, *Staroevropski jezik i pismo Etruraca*, The Institute of Etruscan Studies, Chicago, 1984: На основу компаративних истраживања Шан Вина, Радивоја Пешића, Светислава Билбије и других савремених филолога утврђено је да су Винчанско писмо и каснија етрурска азбука идентични, да Винчанско писмо дели са Брахми писмом пет идентичних слова, са критским линеарним А писмом дели четири, са линеарним Б писмом два слова, са западносемитским писмом осам слова, старофеничанским десет, кипарским девет, палестинским седам, старогрчким писмом дванаест идентичних слова, англосаксонским рунским писмом четири, те да са глаголицом дели седам и са азбуком српске ћирилице двадесет слова

- 68) Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 583-584; 585-586, cit. Kaempfer, L.2.p.163; L.3.p.204: Према древним веровањима Буда (Котобус, Дионизије) је пренео своја знања из Индије у Јапан.
- 69) William Williams, *Primitive History from the Creation to Cadmus*, p. 80; 136: Вилиамс сматра да су Кинези назвали првог човека Фохи, а да се име краља Син-Ну читало као Чин-Нон (Chin-Nong). О Chin-Nong и о утемељивачима кинеске царске династије видети Jean-Baptiste Du Halde, *The general history of China*, J. Watts, London, 1741, p. 272 (p. 269-277
- 70) Derk Bodde, “Types of Chinese Categorical Thinking”, *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 59, No. 2, American Oriental Society, University of Michigan, U.S.A., 1939, p. 215; Joseph Needham, “Biology and Biological Technology, Science and Civilization in China, Ed. Francesca Bray, Vol. VI, No. 2, Cambridge University Press, Great Britain, 1984, p. 1: Тако се верује да је Ноје овековечен у лику првог кинеског цара Хоанг-Ти (2.737-2.698. пре Христа), познатог и по имену Шен-нунг („Божански фармер“), који је, према најранијим хронологијама историје Кине био отац кинеске пољопривреде, изумитељ чаја и зачетник традиционалне биљне медицине и за којег се сматра да је лично сам засејао први пиринач и подучавао своје сународнике техникама пољопривреде како би избегли убијање животиња.
- 71) Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 407

Јована Зонаре о првој забележеној историји човечанства после Великог потопа: „Сва та знања дошла су из Халдеје у Египт и оданде до Грка.“⁷²⁾ Као словенске прото-етније у источном Медитерану у историјским записима су забележени Фриги (Бриги), Ликијци и Лидијци, („Спартани или „Споради“), односно Пелазги,⁷³⁾ Расени (Етрурци) и Феничани.⁷⁴⁾ То, између осталих, доказују један пронађени археолошки експонат из четвртог века пре Христа са натписом „Херакло Словен“⁷⁵⁾ и један *Законик* од 232 одредбе на каменом обелиску из малоазијског града Сирбина из осмог века пре Христа исписан српско-рашким⁷⁶⁾ фонетским писмом⁷⁷⁾ сличним прастаром винчанском писму.⁷⁸⁾ О пред-античком и античком

72) *Исцо*, cit. Zonara, v.1, p.33, Syncellius, p. 102

73) Pliny, *Natural History*, 7.56. Такође видети *The Online Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon*, „Огуиоос“, <http://www.tlg.uci.edu/ljsj/#eid=31603&context=search:Спартанци и Лелези, први становници Грчке, помињу се у вези са првим краљем који је владао Атиком и који је преживео Велики потоп, краљем Огугосом.>

74) John Gardner Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, John Murray, Albemarle Street, London, 1848, pp. 7-12: Историчар и путописац Ђ. Г. Вилкинсон, проучавајући дела Прокопија Цезаријског, Валеријана Красинског и Бопову компаративну граматику забележио је да су кроз историју Словени називани, међу осталим називима, и називом „Спори“, односно „Сбори, Сберати“ („Срби“, „они који се сабирају и одржавају народне саборе“). Јацов Брајант, стр. 410, cit. Pausan. L.3.p.146, Hyginus, Fab. 143, Euseb. Versio Lat. p. 1, Steph. Byzant. Sparti Scholia in Hom. Odyss., Suida, Epaminondas: Антички Грци су сматрали да Спартанци или Споради („расејани, „распострањени“, према области Споради у Грчкој) потичу од Спартона који је дошао са богом мора Дионизијем из Тебе у Грчку и који је био син Торомеја, „првог човека који је владао“. Pausanias, *Descriptions of Greece*, 1.8.ц.1.2.: Антички писац Паузаније је Спартанце повезивао са првим насељеним људима у Грчкој - Пелазгима Лелезима. О Спартанцима и њиховој сеоби у Илирик видети Ср. scholium on Euripides, Phoenician Women, 670, The Phoenissae, translated by E. P. Coleridge. New York. Random House. 1938.. 939.935-950; Apollodoros, 3.4.1 ff., 3.5.4; Euripides, Bacchae, 1334. Euripides. *The Complete Greek Drama*, edited by Whitney J. Oates and Eugene O'Neill, Jr. in two volumes

75) Theodor Mommsen, *Die Unteritalischen Dialekte*, Leipzig, 1850. и Т. Volanskii, *Pamjatniki pismenosti Slovan do rizdva Hristovoga*, Moskva, 1854, str. 3 (tab I, lb): У колекцији Ди Мизинис у месту Фермо на југу Италије чува се табла од теракоте из четвртог века пре Христа на којој пише *Ieraklis Sclavenos* („Херакло Словен“). О миту феничанског Херакла или Херкулеса и Кадма из династије Хераклеида међу прото-словенским становништвом сведочи и мноштво топонима и назива античких градова на подручју на којем је оно живело од Црног мора, Карпатских планина до Србије и неких медитеранских земаља.

76) В.А. Чудинов, *О сербском камне с законима VIII века из Сирбини*, Институт древнеславјанској и древнеевразийској цивилизацији, cit. Kalinka Ernst: „*Tituli Liceae, Tituli Asiae Minoris, Vindobonae*“, *collecti et editi auspiciis Academiae Litterarum Vindobonensis*, v. 1-2, *Denkschriften (Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-Historische Klasse)* – Nr. 1-2, http://www.runitsa.ru/publications/publication_512.php

77) *Obelisk iz Kantosa. Zakonik pravnih, običajnih i moralnih načela Srba pre 2600-2800 godina*, R.D. Đorđević (Ur.), Prevod zakona Svetislav Bilbija, Edicija *Srpski koreni*, Serbona Niš, 2003.; В.А. Чудинов, *О сербском камне с законима VIII века из Сирбини*

78) Пешић, Радивоје, *Винчанско писмо*, Пешић и синови, Београд, 1995., <http://www.scribd.com/doc/52179974/Radivoje-Pešić-Vinčansko-pismo>

„преносу знања“ старословенских племена говори и податак да су антички грчки и римски писци за Ските, Трачане⁷⁹⁾ и Панонце из црноморског и источног Медитерана писали да су били добри у фармацији, односно у лечењу лековитим травама, у хемији, физици пољопривреди, обради метала, ткању и лепим уметностима и изражавали су им захвалност на „пренетом знању“ из тих области.⁸⁰⁾ Првобитни митолошки описи Херкула и његових потомака из династије Хераклоида, као и оригинални историјски записи о „преносу знања“ балканско-црноморско-малоазијских словенских прото-етнија били су разлог да од времена антике до двадесетог века различити светски историчари тврде да етникум Словени значи „славни“ или „познати“.⁸¹⁾ Упоредо са досељавањем дошљака из северних црноморских степских зона на Балканско полуострво у периоду од средине петог миленијума и од трећег миленијума пре Христа, „Винчанска“ и „Трипољска“ култура су обухватале јужни ток долине реке Дунав и њене притоке и Карпатске и Родопске планине.

У периоду од 5.300. године до 3.500. године пре Христа припадници ових култура су били повезани преко сеоба народа,⁸²⁾ пријатељства, савезништва и размене роба са Источним Медитераном, односно са Тесалијом, Микеном, Критом и истоком Мале

79) Гвозден Вукашиновић, *Корнелије Тацит о Србима*, <http://www.scribd.com/doc/56281028/2008-Kornelije-Tacit-o-Srbima-Gvozden-Vukasinovic>: Хелени су називали Рачане Трачани, односно „Тхракои“.

80) Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, pp. 511-517, cit. Antiphanes, Apud Athenaeum, L.6.p.226, Strabo, l.16, p.1044, Syncellus, p.14; Vol.II.p.130, Diodorus, Apollodorus, Tacitus, Annal.2.c.64, De Ponto, L.2.Elog.9.v.65

81) John Gardner Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, John Murray, Albemarle Street, London, 1848, pp. 7-12, cit. Plin. iv. 13. Tacitus, 46.: Историчар и путописац Вилкинсон, проучавајући дела Прокопија, Валеријана Красинског и Бопову компаративну граматiku, на основу упоредби старословенског језика са старим персијским Зенд и Санскрит језицима, сврстава старе Словене у прастари индо-европски народ који се налазио на обалама црноморских река и који се касније у историји појављује под именом „Словени“ („Славни“ или „Словни“ - народ који има „слово“, „језик“) и „Спори“, односно „Сбори, Сберати“ („Срби“, „они који се сабирају и који одржавају народне саборе“). Appian, *Roman History*, 9.App.3.14; Мавро Орбини, *Краљевство Словена (Il Regno degli Slavi)*, Pesaro, 1601; Прев. Augusto Fonseca, pp. 168-171: „Повеља цара Александра о привилегијама Словенима (Агрианима) у Илирикуму. Аппиан из Александрије назива Агриане „славнима“ и „познатима“, а то је тачно оно што назив „Словени“ значи.“

82) Harald Haarmann, *Early civilization and literacy in Europe: an inquiry into cultural continuity in the Mediterranean world*, стр. 49-56: Остаци линеарног писма и грнчарије, од чега неки трагови имају везе са „староевропским“ винчанским писмом пронађени су у јужном делу Грчке у подручју некадашње Атике у периоду од 2.500 до 2000. године пре Христа и говоре о повезаности малоазијске Троје, места Езерово у јужној Бугарској и острва Крит.

Азије.⁸³⁾ То потврђује и проналазак фигурина жена које се повезују са паганским култовима слављења древне богиње лова, плодности и уметности ткања Артемиде у археолошким налазиштима винчанске неолитске културе на Балканском полуострву и суседним подручјима у предхришћанском периоду.⁸⁴⁾ Историчари претпостављају да је до ишчезнућа пелашке културе на подручју данашње Грчке дошло након доласка Хелена Данауса из Египта на Пелопонез којег је освојио 1529. године пре Христа и после тога наредио да се његово име промени.⁸⁵⁾ У периоду паганских предантичких и античких митова и честих ратних сукоба на различитим подручјима Медитерана винчанско-трибалска племена су се под утицајем ратних сукоба и природних катастрофа често селила и у процесу тих сеоба за собом остављала писмене трагове линеарног писма сличног винчанском писму.⁸⁶⁾ Сличност Винчанског, критског линеарног писма, „сербско-рашанског“ писма на Обелиску у Ксантосу (Сирбису)⁸⁷⁾ у малоазијској Ликији из седмог века пре Христа⁸⁸⁾ и Миноанског писма,⁸⁹⁾ сачувана писана ознака за феничанског митског јунака Херакла као „словенског Херакла“ из четвртог века

83) Peter A. Dimitrov, *Thracian Language and Greek and Thracian Epigraphy*, Cambridge Scholars Publishing, 2009, xvi-xvii, цит. Archibald 1998, 3 и Fol 2000, 63. (<http://www.scribd.com/doc/52101650/Thracian-Language-and-Greek-and-Thracian-Epigraphy>). Такође о томе опширније видети у V.V. Нвојка, *Drevne obitately*, Kiev, 1913. Осим што су илирска племена потиснули Хелени, такође су их потиснули и галски Келти. О томе видети Pausinius, *Descriptions of Greece*, 1.4.1.: “Илире из Тесалије су потиснули галски Келти.”

84) Marija Gimbutas, “Anza, ca. 6500-5000 B.C.: A Cultural Yardstick for the Study of Neolithic Southeast Europe”, str. 62,63, 66: У гробовима поштоваоца култа праистаре богиње Артемиде у археолошким налазиштима на тесалијској реци Халиакмон (Бистрица) у данашњој Грчкој, пронађена је грнчарија истоветна и слична грнчарији подунавског винчанског културног круга, као и вретена и разбоји са шарама и симболима слични онима на подручју винчанске културе.

85) Paulus Orosius, *Seven Books of History Against the Pagans*, University of Liverpool Press, 2010, p. 11

86) Harald Haarmann, *Early civilization and literacy in Europe: an inquiry into cultural continuity in the Mediterranean world*, Walter de Gruyter, 1996, pp. 83-85

87) Strabo, *Geography*, 14.3.6

88) R.D. Ђорђевић, *Obelisk iz Ksantosa. Zakonik pravnih, običajnih i moralnih načela Srba pre 2600-2800 godina*, (Prevod zakona Svetislav S. Bilbija), Edicija *Srpski koreni*, Serbona Niš, 2003.; В.А. Чудинов, *О сербском камне с законима VIII века из Сирбини*, http://www.runitsa.ru/publications/publication_512.php

89) Радивоје Пешић, *Винчанско писмо и други граматолошки огледи*, Пешић и синови - Београд Dugan – Milano, 1995., <http://www.scribd.com/doc/22475999/Radivoje-Pešić-Vinčansko-pismo>;

пре Христа⁹⁰⁾ и сличност паганских обичаја,⁹¹⁾ топонимије, грнчарије, оруђа и оружја у археолошким налазиштима Балканског полуострва са егејским, црноморским и малоазијским археолошким налазиштима,⁹²⁾ потврђују записе античких писаца Хекатеја, Псеудо-Скимуса, Ератостена и Полибија о повезаности фригијских (бригијских), илирских, енхелејских, трибалских и трачких племена из Пелагоније и Епируса као једног народа у шестом веку пре Христа.⁹³⁾

Међу ове старе народе или „синове Нојине арке“⁹⁴⁾ антички историчари су уврстили и Хераклову краљевску Аргејдску династију чији су наследни чланови били владари Каран, Темен, Македон и Мида.⁹⁵⁾ За наследне чланове ове династије сматрали су се краљ Филип и његов син цар Александар Македонски, којег су словенски народи у својим предањима звали „Лесандар Србљанин“.⁹⁶⁾ На југу према приморју, из културе плодних поља, ливада

-
- 90) Theodor Mommsen, *Die Unteritalischen Dialekte*, Leipzig, 1850. и T. Volanskii, *Pamjatniki pismenosti Slovan do rizdva Hristovoga*, Moskva, 1854, str. 3 (tab I, lb), Радивоје Пешић, *Оптужујем ћутања – Записи и предавања (1982 -1992)*
- 91) Викторија Ђотањска, *Етничките Носители На Трбенишката Некропола*, Музеј на Македонија, Скопје, Охрид, 1997, стр. 55-60
- 92) Stojan Dimitrijević, „Eneolitsko doba“, *Praistorija jugoslavenskih zemalja*, III, (Ur.) A. Benac, : Svjetlost, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1979; B. Govedarica, „Rano bronzano doba na području istočnog Jadrana“, *Djela ANUBIH* 67, Sarajevo, 1989; Marjeta Šašel-Kos, *Cadmus and Harmonia in Illyria*, p. 119, cit. J. Maran, такође стр. 121, cit. Christodorus, *Anthologia Palatina*, VII, 697
- 93) О томе опширније у Marjeta Šašel-Kos, *Cadmus and Harmonia in Illyria*, cit. Strabo, Pliny, Hecateus, Pseudo-Scylax, Pseudo-Scymnos, Hyginus, Apollodorus of Rhodos
- 94) Edouard Le Danois, *Le Rythme des Climats*, Payot, Paris, 1950, pp. 109-127: На различите светске списе о Великом потоку надовезују се астрономски прорачуни о великим климатским променама које су се одиграле око 5.000. године пре Христа. Ове промене су се одигравале на геоморфолошки знатно другачијем подручју од подручја које обухвата данашњу Калабрију, Сицилију и Тунис, Црвено море, Чадско језеро, Црно море и Каспијско и Аралско језеро. Егејско море је у том периоду било копно и спајало је Балканско полуострво и Малу Азију, што је олакшавало кретање праисторијских људи по том простору.
- 95) Todor Chepreganov, *History of the Macedonian People*, Institute for National History, Скопје, 2008, стр. 8-13; Justin, *Ancient State of Macedonia*, 7.1, cit. Marsyas of Pella. Такође видети „Аргос“, http://www.etymonline.com/index.php?term=Argus&allowed_in_frame=0
- 96) Плутарх, *Славни ликови антике II*, Матица Српска, Нови Сад, 1987., Петар Велики, *Грамата Србима*, 3. марта, 1711 у Орфелин Захарије Стефановић, *Житие и славные деяния государя Петра Великого, с приложением краткой географической и политической истории о российском царстве*, Венеција 1772, Россиа 1774, cit. *Грамоты русского царя Петра I* от 03 марта 1711); Johann Gustav Droysen, *Historie de l'hellenisme*, E. Leroux, Paris, 1883-85.1883; Quintus Curtius Rufus, *The history of the life and reign of Alexander the Great*, Vol. II 2, Samuel Bagster, London, 1809, pp. 271-273, Јован Деретић, *Александар Велики, цар српски*, http://www.scribd.com/doc/13864096/Jovan-Deretic-Plutarh_Slavni_likovi_antike_II, Matica Srpska, Novi Sad, 1987., F. M. Appendini, *Rjecosloxye*

са маковима и винограда Ларисе и Аргоса поникли су митови и приче о Орфеју, Хомеру, Езопу, Ахилу и Троји. У овим пределима једно време је живео и митски илирско-феничански владар Кадмо за којег се сматра да је био заслужан за развој пред-античке и античке писмености, трговине и архитектуре.⁹⁷⁾ Према античким писцима Тукидиду и Еузебију, Теменидска династија Пердика потиснула је из Агроса⁹⁸⁾ владара Кадма и његову трачанску супругу Хармонију, те су они са једним делом народа, касније познати у историји као Јадри, (Сарди,⁹⁹⁾ населили источну обалу Јадранског мора¹⁰⁰⁾ и њихови потомци саградили градове Охрид (некадашњи Lihnid),¹⁰¹⁾ Будву (Botvos, Butua),¹⁰²⁾ Улцињ (Olcinium)¹⁰³⁾ и Рисањ

---

illir.-ital.-lat., Dubrovia, MDCCCVI, cit. Joakim Stullic Dubrocsanin; Миодраг Милановић, *Стари српски век*, Vandalija, Beograd, 2008, Ivan Gundulić, *Osman*, Pjevanje Treće, http://sr.wikisource.org/wiki/Osman/3._pjevanje; Vinko Pribojević, *De origine successibusque Slavorum*, Venezia, 1532. Такође видети Appian, *Roman History*, 9.3.14: „Трибали су велики народ који су Римљани сматрали делом илирског народа и савезницима Филипа и Александра Македонског.“; Плутарх, *Славни ликови антике* 2, Матица Српска, 1990., Београд, стр. 101: Једно од племена из огранка Аргеидске династије владара Темена било је племе српских Трибала Темнић у Поморављу у којем је, према записима античких писаца и филозофа Аристотела и Плутарха цар Александар провео део свог детињства. и Dr Rees's New Cyclopedia, *The Monthly Review or Literary Journal*, Volume XL, R. Griffiths, A. Straban, Printers Street, London, 1797, p. 433: „Планина и град Теменин (Thamain) у планинском ланцу Арарат су били место на којем је и византијски цар Хераклије лично видео остатке Нојеве барке.“

- 97) Jacov Bryant, *A New System in Ancient Mithology*, pp. 155-156, cit. Hoffman – Academia. Hornius. Hist. Philos. 1.7., Diogen Laertius, 1.3.6, Hornius, 1.7.c3, Suida, 1135: „Academia a Cadmo nomen accepit, non ab Ecademo.“
- 98) Nicola Desedinau, *Prehistoric Dacia*, Part 6 – Ch.XXXIX.6.V, http://www.pelasgians.org/website6/39_06_V.htm, Homer (*Odyssey*, XII. 1; XI. 21. 639; XII. 1; *Iliad*, XVIII), Hesiod (*Theogonia*, v.242. 959; *Op.* 566): „Argos“ на грчком језику значи „поље“, „њива“, „територија насељена пољопривредницима“. Према Стефану Византијском, Монеру и Хесиоду, Аргос у причама о Данаусу је исти онај који се односио на територију звану „Гаја“ или „Тера“, са севера Трачке, близу места које се звало „отац свих богова“ или „велико море које тече“ („Okeanos Potamos“)
- 99) Dio Cassius, *Historiarum Romanarum*, Kuehniana, 1825, pp. 379, 509: „Sardiei / Ardier“; Johann-Ludovic Schönleben, *Carniolia antiqua et nova, sive inclyti ducatus Carnioliae annales sacro-prophani*, Tomus I, Joann. Baptistae Mayr, 1681, p. 100: „Ardi, koje Floris naziva Vardi, a Strabon Sardi“; Nikola Desidinau, *Prehistoric Dacia*, Part 5–Ch.XXXIII.5, http://www.pelasgians.org/website5/33_05.htm. Према Птолемеју (Ptolomy, *Tetrabiblos*, 3.13.36) Сарди су се звали Арди или Ардеи ; Према Ливију (Livy, *History of Rome*, 45.30) звали су се Јорди („Eordaei“).
- 100) Thucydides, *History of the Peloponnesian War*, 2.99; Livy, *History of Rome*, 44, 31(штампано у William A. McDevitte. York Street, Covent Garden, London. Henry G. Bohn. John Child and son, printers, Bungay. 1850
- 101) Marjeta Šašel-Kos, *Cadmus and Harmonia in Illyria*, str. 121-122, cit. Christodorus, *Anthologia Palatina*, 7,697
- 102) *Ието*, стр. 121, „Cadmus and Harmonia in Illyria“ cit. Philon of Byblus, Stephanus of Byzantium
- 103) Plinius, *Natural History*, III, 22: „Колхијани су основали Колхиниј, који се сада зове Олциниј.“

(Rhison)¹⁰⁴) и живели на подручју од реке Дрим до реке Неретве пре доласка римске војске на те просторе.¹⁰⁵) Ова заједница сродних племена из Будве, Рисња и Охрида,¹⁰⁶) „са различитим именима, али који потичу од једне краљевске династије Агенора и Кадма“,¹⁰⁷) била је слична по својој култури феничанско-фригијској, трачкој и црноморској култури.¹⁰⁸) Претпотопни, а касније и пост-потопни претхришћански период није био само период преноса знања и културне размене међу народима, него и период мегаломанских освајања територија и природних ресурса разних светских владара. Геоморфолошко повезивање некадашњег подручја данашњег Балканског полуострва оф Егејског и Црног мора до Мезопотамије олакшавало је културолошки и економски „проход ентитета“ прото-словенских племена са тих простора према такозваним подунавским „винчанским“ и „трипољским“ културама са нуклеусом у јужном току реке Дунав и у њеним северним и јужним притокама. У време митова о Херкулу сматрало се да је Херакло са својим народом саградио на путу својих освајања, осим пута Елора (*Via Herculeana*) у Сицилији, пролаза кроз Алпе (*the Alpes Cottiae*) и Херкулове цесте у Иберији коју је помињао Руфус Авиенус¹⁰⁹) такође и цесте као претечу „Игњацијеве цесте“ (*Via Egnatia*) у Трачкој која се протезала од праисторијског насеља Драч до Црног мора.¹¹⁰) На

104) Ptolomy, *Geography*, 2.15; Marjeta Šašel-Kos, Cadmus and Harmonia in Illyria, стр. 122, cit. Pseudo-Scylax, 24-25, Herodianus

105) Herodianus, *Techici Reliquiae*, El. A. Lentz. Vol. I, Lipsiae, Teubner, 1867, p. 27; 13-17; Christodorus, *Anthologia Palatina*, VII, p. 697. Ђ. Basler, „Nekropola na Velim Ledinama u Gostilju, Donja Zeta“, Glas. Zem. Muz. n.s. 24, 1969, str. 9, 43, Tab. 25, 126/3. Такође видети Nieburle, p. 277: „Македонци су били Илири – имали су исти језик, исте обичаје и исти изглед као Илири.“

106) Strabo, *Geography*, VII, 7.3.c322; VII,7.8.c.326

107) Агенор је још зван и Посејдон или Киликс. Diodor of Sicily, *Library of History*, 5.58.2ff: Кадмо, син Агенора, направио је Феничанску колонију на Родосу чији су становници и преци били наследници Посејдона. О томе говори откриће званичне мермерне табле у храму Лидијске Атене на Родосу на којем пише: „Кадмо додељује бронзани трипод угравиран феничанским словима, као што је записао Полизар у четвртој књизи о историји.“ (О проналаску табле видети Chr. Blinkenberg, *La Chronique du temple Lindien*, Copenhagen, 1912, p. 324)

108) M. Parović-Pešikan, *Najnovija istraživanja u Boki Kotorskoj s posebnim osvrtom na problem ilirskih i predilirskih veza s Egejom, Materijali SADD*, 12, 1976, стр. 76-87; David Malcolm Lewis, John Boardman, *The Cambridge Ancient History: The Fourth Century B.C.*, Cambridge University Press, 1994, p. 427; Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, p. 129, cit. H.W. Catling, *Archaeological Reports for 1981-1982, Sindos*, katalogos tes ekhte-seos

109) Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 538, via Puteolana cit. Propert. Eleg. L. 3. 16. v. 3., Strabo, L.9, p.375

110) *Исто*, p. 538, cit. Strabo, L. 7. p. 496.; Antoninus. p. 317.; Hieron, *Surrta*. Climat. Sext. pars nona. p. 267.

ту цесту и „Кадмову цесту“¹¹¹⁾ које су повезале Егејско море преко Тесалонике са луком Драч и јужним Јадраном, надограђена је касније „Игњацијева цеста“ преко које се обављала трговачка размена производа из источног Медитерана према јужном Јадрану и преко античке Македоније према долини реке Морава у Трачкој.¹¹²⁾ Међу античким народима сматрало се да је митски Дионизије направио пут Ниса (Nysa) према Индији и да је на том путу правио заштитна утврђења слична оном у Дербенду у Јерменији, које је служило за комуникацију између Црног и Каспијског мора.¹¹³⁾ Историчар Јаков Брајант тврдио је за ове старе народе и њихове освајачке походе да су, иако су били моћни, на крају били кажњени због своје окрутности и паганске религије, варварства и обичаја који су упражњавали.¹¹⁴⁾ Иако је постојала заједничка културолошка и прото-етничка веза између „илирско-словенских“¹¹⁵⁾ племена у том периоду, ова племена су се ипак међусобно борила за територије и природне ресурсе. У време владавине аргеидске Каранове династије на Балканском полуострву експлоатација и обрада метала била је интензивна све до 510. године пре Христа, када почињу сукоби прото-словенских Трибала са Готима и другим суседним народима око природних ресурса на том простору.¹¹⁶⁾ Иако неки историчари сматрају да Трибали нису били ратнички народ, већ више земљорадници, ковачи, ратари, сточари и уметници,¹¹⁷⁾ о њима су антички историчари писали да су задавали велике проблеме

111) Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, *Arheološki vesnik* 44, 1993, str. 128-129, cit. P. Lisičar

112) *Исто*, str. 128, cit. P. Lisičar, K. Killian, J. Bouzek. Такође видети John Lemprière, Lorenzo Da Ponte, John David Ogilby, *Bibliotheca classica, or, a dictionary of all the principal names and terms relating to the geography, topography, history, literature, and mythology of the antiquity and of the ancients, with a chronological table*, W.E. Dean, New York, 1838, p. 192; John Anthony Cramer, *A geographical and historical description of ancient Greece: with a map, and a plan of Athens*, Clarendon Press, 1828, pp. 73-74: Све до двадесетог века у употреби за мост код Струге у Македонији био је назив „Српски мост“ (Pons Servilii).

113) Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Dionys.Per.V.1189, Clima. Sext. pars nona. p. 267. Olearius. L. 7. p. 403. Struys Travels, c. 20. p. 222.

114) *Исто*, pp. 554-556

115) Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, , стр. 17-18, цит. F. M. Appendini, *De praest. et vet. I. illzr. Rag.* 1806

116) T.N. Smekalova, „Coinage alloys of the Northern Black Sea littoral states“, The Danish National Research Foundation's Center for Black Sea Studies, Paper delivered at the University of Aarhus 16 September 2002., http://www.pontos.dk/publications/papers-presented-orally/oral-files/Sme_coinage_alloys.htm. Такође о томе видети: *Codex Theodosianus* 1.32.5 Драгослав Срејовић, *Илири и Трачани – о старобалканским племенима*, Српска књижевна задруга, Београд, 2002.

117) Waldemar Heckel, *Who's who in the age of Alexander the Great: prosopography of Alexander's empire*, John Wiley & Sons, 2006., str. 258-259

у рату краљу Филипу Македонском. Једном приликом су га поразили и присвојили његов „силни плен“, а успешно су се супростављали и његовом сину Александру Македонском.¹¹⁸⁾ Међутим, 346. године пре Христа краљ Филип, у складу са, како су антички писци описивали, „стањем окружности и декаденције која је владала на његовом двору“,¹¹⁹⁾ на превару је победио и убио двојицу синова трачког краља Берисадеса и отео им земљу.¹²⁰⁾ Након тога краљ Филип је припојио велики део Трачке Македонији и иницирао развој рударства и трговине у новоосвојеном подручју.¹²¹⁾ Његов син цар Александар Велики успео је након великих напора да победи трибалског краља Сирма који је 330.-их година столовао у Сирмијуму и пре него што се вратио у Атину¹²²⁾ изабрао је пет хиљада најбољих Сирмових војника-коњаника да му као најамници помогну у походу на Персију. Након борби Филипа и Александра Великог са илирско-трачким Лабеатима и Трибалима, војници из македонских, лабеатских, трибалских, илирских, трачких, панонских, агријанских¹²³⁾ и адријских (сардијских) прото-етнија борили су се заједно као најамници у војсци цара Александра Македонског и у време владавине илирске династије Теуте и краља Аргона заједно су се борили против Римљана.¹²⁴⁾ Такође трачки гробови из Бронзаног доба пронађени у месту Требениште крај језера Охрид

118) Mavro Orbini, *Краљевство Словена*, (Ил Регно дели Слави), Песаро, стр. 6, <http://www.scribd.com/doc/82561611/Mavro-Orbini-Kraljevstvo-Slovena>

119) G. S. Shrimpton, Theopompus – the Historian, McGill-Queen's Press – MQUP, 1991, pp. 170-173; Polybius, "The extravagance of Theopompus's account of Philip II." <http://webs-for.org/alexander/minor/polybius.asp>

120) Paulus Orosius, *Seven Books of History Against the Pagans*, Transl. by A. T. Fear, Liverpool University Press, 2010, str. 126

121) Arrian, *Anabasis Book 7.9.3*, Herodotus, *History*, 5.23: Након што је освојио Тесалију, приморје Грчке и Пелопонез, краљ Филип је и званично постао командант тадашње Грчке у експедицији против Персијаца.

122) Plutarch, *The Life of Alexander*, 11.5: Ovde Трачане Plutarh naziva „varvarima“.

123) Arrian The Nicomedian, *The Anabasis of Alexander*, Transl. by E.J. Chinnock, Hodder and Stoughton, London, 1884, стр. 18: Апиан описује Агријане као најрабочорније војнике међу панонско-трачко-илирским војницима у војсци Александра Македонског. Такође Arrian, *Roman History*, 9.App.3.14; Мавро Орбини, *Краљевство Словена (Il Regno degli Slavi)*, Pesaro, 1601; Прев. Augusto Fonseca, pp. 168-171: „Повељу цара Александра о привилегијама Словенима (Агријанима) у Илирикуму пронашао је секретар краља Хулио Балдасар. Апиан из Александрије назива Агријане „славнима“ и „познатима“, а то је тачно оно што назив „Словени“ значи. Према напису Бонфинија од првог децембра у Првој књизи град Агрија се налазио у Дакији. Агријани су према Стефану Византијском живели у подручју између планине Хемос и Родопи близу Македоније. Македонија је била континуирано словенизована словенским народом и дошљацима из Тире.“

124) Diodorus Siculus, *The Library of History*, 30.9.1–2: Илирски краљ Генције и Македонци су склопили мир 169. године пре Христа

и „гумули“ широм подручја тесалијско-винчанско-трипољске културе показују велику сличност трачко-илирско-феничанских племена Дардана, Едона, Енхелеја, Лабеата, Арда (Сарда) и Синда (Синга).¹²⁵⁾ Сматра се да је очувану *Повељу о привилегијама* у једној александријској библиотеци цар Александар, дванаесте године своје владе, доделио Илирима, односно „племенитом роду Словена.“ у знак захвалности за њихову помоћ.¹²⁶⁾ Према древним илирском народним песмама и играма, Александар Велики је на смрти српским најамницима дао слободу, односно прогласио их је „пановима“ - „господарима своје земље“.¹²⁷⁾ Цар Александар је војнике краља Сирма као најамнике у својој војсци повезао са државом и културом Хелена и тако их увео у једну одраније вишекултурну, а затим и пан-хеленску империју која се протезала све до Индије и Египта.¹²⁸⁾ Касније је културна размена између Пелазга и Хелена утицала на заснивање („заједничког“) дијалекта прото-Македонаца у доба владавине Александра Великог 356.-323.г.пре Христа, односно на заснивање такозваног „коине“ дијалекта којим су писани преводи Старог и Новог завета и који се временом наметнуо као претеча пан-хеленског језика.¹²⁹⁾ Након смрти цара Александра ње-

125) David Malcolm Lewis, John Boardman, *The Cambridge Ancient History: The Fourth Century B.C.*, Cambridge University Press, 1994, p. 427; Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, p. 129, cit. H.W. Catling, *Archaeological Reports for 1981-1982, Sindos, katalogos tes ekhteseos*

126) Мавро Орбини, *Краљевство Словена, (Ил Регно делл Славу), Песаро*, стр. 6, <http://www.scribd.com/doc/82561611/Mavro-Orbini-Kraljevstvo-Slovena>; Сурпrian Robert, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome I, Paris, 1852

127) Robert Сурпrian, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome I, Paris, 1852, p. 31-35: „La terre des pans, ou seigneurs Serbes“. Као што показује и пример *Грамаде руског цара Петра Великог*, 3. марта, 1711. године и примери песама и књига дубровачких и хварских књижевника Ивана Гундулића, Динка Златарића и Винка Прибојевића у словенским народима је вековима трајало предање да је Александар Македонски био „Србљанин“, како га је називао песник Гундулић (Ivan Gundulić, *Osman*, Пјевање Треће, http://sr.wikisource.org/wiki/Osman/3._pjevanje; Vinko Pribojević, *De origine successibusque Slavorum*, Venezia, 1532; Appian, *Roman History*, 9.3.14; Николаеу Десидиану, *Prehistoric Dacia, Part 7 – Ch.XLI.10.III*, http://www.pelasgians.org/web-site/7/41_10_III.htm: Према Стефану Византијском Аркадија се такође звала и Панија или Панонија, према имену древног бога пастира Пана. У историји Дачке ова реч се појављује у облику „бан“ у имену краља Сангибана. У јужној Италији, Бан је значио „краљ“ или „врховни владар“, а у словенским језицима значио је „господар“ или „газда“.

128) О трачкој колонизацији Егејског мора говори карактеристичан пример острва Лемнос, присуство тадашњих Трачана у Анатолији и отворени пут комуникација између Фригије и Европе. О томе видети у Petar A. Dimitrov, *Thracian Language and Greek and Thracian Epigraphy*, Cambridge Scholars Publishing, 2009, pp. xviii- xxii, cit. W. Burkert, 2004; K. Sams, 1994; 1995; Strabo, *Geography*, X,20.17; XII, 3.20

129) Plutarch, *Alexander*, III, 51; M.Z. Kopidakis, *History of the Greek Language*, E.L.I.A., Athens 1999, p. 2-13; Herodotus, *History*, VI, 56; VI, 43; Македонци, једна грана Доријског

гово некадашње царство се распало на бројне мање краљевине које су се бориле једна са другом и постепено су се смањивале и нестајале.¹³⁰⁾ Од 231. до 228. године пре Христа забележено је да је против Римљана ратовала илирска краљица Теута, удовица „српског краља Аргона“, како је њен супруг био називан у историјским записима.¹³¹⁾ Те ратове су наставили наследни владари илирске династије све до победе Римљана над илирским краљем Генцијем 168. године пре Христа.¹³²⁾ Страбон је један од античких аутора који је писао о Илирима и Трачанима да се простиру „од Мраморног (Црног) мора до Јадранског мора“¹³³⁾ и као њихово племе поменуо је Арде односно Варде (*Ardiaei*; *Vardiaei*),¹³⁴⁾ који су живели у Рисњу у данашњој Црној Гори и у околним приморским градовима.¹³⁵⁾ О овом „врло побожном, праведном и гостољубивом народу који поштује ред и међусобне односе у друштвеном животу“ постоје записи да су имали своје краљеве и дворце и ковнице новца у којима су запошљавали уз своје и хеленске раднике и да су одржавали трговачке контакте са Хеленима, Феничанима и Етрурцима.¹³⁶⁾ На античким Страбоновим и Птоломејевим географским картама планински ланац који је прелазио преко Балканског полуострва и који је повезивао Црно море са средњоевропским Алпима био је означен због свог геополитичког значаја називом *Catena Mundi* („Спона света“). У доба владавине Римског царства Римљанима је на том подручју од велике важности за пролаз војничких трупа и трговачких производа био пут који је спајао градове Сисак, Сремска Митровица, Београд и Ниш. С друге стране влада у Константинопољу је сматрала важним пут којим су се продавали трговачки производи од севера Црног мора преко Константинопоља на југу и Тесало-

---

племена покорили су трачка и илирска племена и као резултат тога њихов језик је попримио утицај језика тих покорених племена.

130) Livy, *History of Rome*. English Translation by. Rev. Canon Roberts. New York, New York. E. P. Dutton and Co. 1912., Book 45, Chapter 9

131) Appiani Alexandrini, *Roman History* 10,10; E. Pricot De Saint-Marie, *Les Slaves Meridionaux*, Paris 1874, p. 23; Joannis Zonarae: *Historica Annalum*, Patrologiae, Migne, Paris 1864, Tomus 134, p. 690: Краља Аргона су историчари Апиан и Јован Зонара називали српским краљем: „Domino Aregoni, Sardionarum regi“

132) Исто.

133) Strabo, *Geography*, Book 7; H.C. Hamilton; W. Falconer (Ed.), *The Geography of Strabo*, „Book VII“, George Bell & Sons, London, 1903

134) Strabo, *Geography*, VII, 5,6.

135) Strabo, *Geography*, VII,5,1; VII,5,6; VII, 5,7 (Писањ-„Rhiso“). Такође видети Strabo, *Geography*, VII, 3,8; VII,3,13: VII, 4,3.

136) John Arthur Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, Parts I. and II., Nichols and Sons, 25, Parliament Street, Westminster, 1883, pp. 43-44, cit. Scymnos, V.420 seqq.

нике и Драча према Западној Европи,¹³⁷⁾ тако да је због тих трговачких и војних интереса становништво Балканског полуострва кроз историју било принуђено да истрпи многе ратове на том подручју. У записима римских историчара о Балканском полуострву словенска племена су била означавања административним називима територија које су насељавали, а не њиховом етничком одредницом као што су то чинили историчари у неким каснијим временским епохама. Источни део планинског ланца *Catena Mundi* („Спона света“) протезао се до Константинопоља (данашњег Истанбула) и звао се Хемус, односно Хум. Тако је и Балканско полуострво све до деветнаестог века као припадно источно подручје једног широког планинског ланца од средњоевропских Алпа до Црног мора најчешће било означавања као Хумско или Хелмско полуострво.¹³⁸⁾

Од времена античких писаца постоје различити записи да се са врха Хумског горја могу видети река Дунав, Јадранско море и Црно море.¹³⁹⁾ Уз рудна богатства Балканског полуострва и такви записи о геополитичком положају тог подручја су били један од показатеља зашто је оно било од античких времена све до данашњих дана примамљиво за колонијалне и геополитичке планове разних светских војсковођа, политичара и економиста. Од времена митских Нојевих наследника Херакла и Кадма, владавине супружника Агрона и Теуте, Александра Македонског, Римског царства, просветитељских мисија Светог Петра, Павла, Андреја, Тита и осталих светих апостола на подручју Балканског полуострва у првом веку после Христа, затим од времена владавине византијских царева, српског цара Душана Немањића и османских Турака све до данашњих дана Балканско полуострво јесте на својеврстан начин

137) Ronald Syme, Anthony Richard Birley, *The Provincial at Rome: And, Rome and the Balkans 80 BC- AD 14*, University of Exeter Press, 2000, p. 206; William Smith, Ed. *Dictionary of Greek and Roman Geography: Abacaenum-Hytanis*, cit. Tafel, de Thessalonica, p. 221; Hulman, *Geschich. des Byzantischen Handels*, p. 76

138) Vladimir P. Petrović; Vojislav Filipović, „Newly-discovered Traces of the Roman *Naissus-Ratiaria* Road and the Problem of Locating Two *Timacum* Stations“, *Balkanica XXXVIII*, Belgrade 2008, 1–312, стр. 32, 38: Такође на античким римским картама и на Појтингеровој мапи позната Војна цеста (*Via Militaris*), која је повезивала средишњи део Хумског полуострва од Ниша до Јадранског мора означавања је као *Hammeum*, *Haemus Mons*.

139) Livy, *The History of Rome*, 5, Book XL, XXII; John Lemprière, *Bibliotheca classica: or, A classical dictionary*, G. & C. & H. Carvill, 1833. p. 629, cit. Macedonian king Philip, Me-la, Polybius; Maria Todorova, *Imagining Balkan*, Oxford University Press, 2009, p. 23, cit. Salomon Schweigger; Philip Yorke Hardwicke, *Athenian Letters*, Vol. I, T. Cadell Jun. and W. Davies in the Strand, London, 1798, p. xxxiv: „Називом Хум означавања је планински ланац од Илирикума до Црног мора, који дели Трачку од Доње Мезије и према причама са његових врхова могу да се виде и Јадранско море и Црно море.“

једно од историјски и геополитички најзначајнијих подручја на свету. Широки базен Винчанске и Трипољске културе је још у праисторијско доба спајао европске Алпе са јужним током реке Дунав, а касније изграђене луке Драч, Филипи, Солун и Константинопољ су повезивале Јадранско, Егејско и Црно море. Због свега тога ово подручје је од времена праисторије до данас било средиште пажње светских владара, војсковођа и трговаца и имало велико историјско, културно, геополитичко и економско значење.¹⁴⁰⁾

Оваква културолошка и геополитичка одредница српско етничког идентитета се у различитим периодима кроз историју на трагичан начин одражавала на развој друштвених и државних заједница и на живот аутохтоног становништва на овим просторима. За време владавине Римског царства у првом веку на Балканском полуострву апостоли Светог Петра и Павла су основали епископију у Сремској Митровици са локалним бискупима, епископима и ђаконима.¹⁴¹⁾ Они су покрштавали локално становништво на подручју данашњег Београда, Ниша, Требиња, Рашке, Беле Паланке и у другим насељима од реке Дунав до Косова и Метохије и вршили црквену службу на локалном словенском језику.¹⁴²⁾ У време владавине српских династија Свевладовић, Властимировић и других у низу преднемањићких династија на Балканском полуострву забележено је да су владари ових династија „владали у хришћанском духу и да их је народ волео“.¹⁴³⁾

140) *Hicow*, “Greece Thanks To The Egnatia Odos Motorway”, <http://007d3960feba012e8d1b1231381a75ee.yottaa.net/thessaloniki/egnatia-odos/rome-2525191.html>; Jona Lendering, “Via Egnatia”, http://www.livius.org/vi-vr/via_egnatia/via_egnatia.html. Такође видети John Lemprière, Lorenzo Da Ponte, John David Ogilby, *Bibliotheca classica, or, a dictionary of all the principal names and terms relating to the geography, topography, history, literature, and mythology of the antiquity and of the ancients, with a chronological table*, W.E. Dean, New York, 1838, p. 192: Мост код Струге у Македонији називао се „Српски мост“ (Pons Servilii).

141) Ljubomir Stojanović, *Stari srpski rodoslovi i letopisi*, Srpska kraljevska akademija, Sremski Karlovc, 1927., str. 46, 53, 194

142) О црквеној служби бискупа Никете Ремезијанског на подручју Хомољских планина, Тимока, Поморавља и Подунавља видети у Павел Шафарик, *О имену Словена*, цит. *Vita S. Theodos*. ap.Pag.T.II. p. 9; I. Zonaras, *Hronika*, Ruski Prevod u Vokolomanskom Manastiru. Napecetan u Ct 31 Istor. I Drevn. Rus. U Moskv. Univ. 1847 god, str 58; Petre Mocanu, „The Carpathian-Danubian-Pontic Space – the Geographical Area of the Birth of the Romanian Christianity, Annals of the University of Craiova – Series Geography, vol. XI, 2009; Milos S. Milojevic. *Odlomci Istorije Srba*. Tom I. str 208-210, O. Lukovic-Pjanović, *Srbi ... Narod Najstariji*. T I. str 62-63, AIZ Dosije, Beograd, 1990.

143) Андрија Качић-Миошић, *Разговори Угодни народа словинског*, http://www.archive.org/stream/razgovorugodnin00miogoog/razgovorugodnin00miogoog_djvu.txt; Јован Рајић, *Историја разних славенских народа, наипаче Болгар, Хорватов и Сербов*, Свети Архагелски Манастир Ковил, Част Прва

То говори да је од првог века хришћанство поставило добар темељ за успостављање друштвеног система моралних вредности који је могао да обезбеди развијање народне свести и однос узајамног поштовања између владара и народа у државној заједници. Званична потврда српске државотворности на међународном плану установљена је у време заснивања владавине српске средњовековне династије Немањић. Први званични српски архиепископ и утемељивач српског права Растко Немањић (1169/1174-1236.), познатији у историји као Свети Сава, установио је независност Србије као државе у међународном окружењу и према званичном одобрењу тадашњег духовног римског поглавара Папе и византијског цара и патријарха основао аутокефалну Српску Православну Цркву и архиепископију. Свети Сава је подизао болнице, школе, просвећивао народ, ширио духовност, мир и економски развој. У исто време објављивањем основног правног кодекса српске цркве *Номоканон* или *Крмчија Светог Саве* „по Божјем праву“ је објавио и врховни закон средњовековне српске државе.¹⁴⁴⁾ Тиме је Свети Сава успоставио духовну, правну и материјалну основу за развој српског етничитета, државе и друштва, што су показали и векови историје после тог периода.

Sanja Suljagic

**AN ESSAY ON FORMATION
OF SERBIAN ETHNICAL IDENTITY**

Summary

There are several theories regarding a process of formation of Serbian ethnical identity. Due to that fact there have been conducted scientific efforts, starting from different standpoints, to re-examine and correct certain previous theories and to present basic determinants of real Serbian ethnic identity. In this text author's objective is to present basic determinants of Serbian ethnic identity that had been formed throughout history starting from pre-historical age of Vinca culture in southern part of the Danube river. Serbian statehood, and in this context Serbian ethnicity, too, was officially confirmed in international environment in time of establishment of Serbian medieval dynasty Nemanjic when first Serbian Archbishop and founder of Serbian law sciences Rastko Nemanjic (Saint Sava, 1169/1174-1236) established Autocephalous Serbian Orthodox Church and issued the Supreme Law of the

144) Сима Тирковић, *Историја Срба, Књига прва*, Српска књижевна задруга, Београд, 1981, стр. 322, cit. С. Троицки, Р. Н. Шапов

Serbian medieval state. Within the context of the analysis, the author focused on the analysis of geo-morphologic, toponomastic, mythologic and geo-political determinants of the Serbian ethnic identity using original antic historic documents, early medieval, medieval original documents as well as contemporary scholars' documents.

Key Words: *Serbian ethnical identity, Vinca culture, Serbian proto-ethnies, mythology of Noah's Arc, Alexander the Great, Cadmus, Christianity, Saint Sava, geo-morphologic determinants, toponomastics, geopolitical determinants*

ЛИТЕРАТУРА

- Agusti, Alemany, *Sources on the Alans: a critical compilation*, Iss. 8, Vol. 5, BRILL, 2000
- Alinei, Mario, *Origini delle Lingue d'Europa*. Vol 1: "La teoria della continuita", Il Mulino, Bologna, 1996.; Vol 2: "La continuita delle principali aree etnolinguistiche dal Mesolitico all'eta del Ferro", Il Mulino, Bologna, 2000.
- Appian, *History of Rome*, Transl. H. White, 1913, http://www.livius.org/ap-ark/appian/appian_illyrian_1.html#2
- Асов, Александар, "Атланти – Арии – Славяне. История и вера", с. 313, Гранд фаир пресс, Москва, 2000.
- Bilbija, Svetislav, *Staroevropski jezik i pismo Etruraca*, The Institute of Etruscan Studies, Chicago, 1984
- Bryant, Jacov, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Vol. III, T. Payne, P. Elmsly, B. White, J. Walter, London, 1807, <http://www.scribd.com/doc/40071540/A-New-System-or-An-Analysis-of-Ancient-Mythology-3-Jacob-Bryant-1807>
- Burleigh, R.; Zivanovic, S., „Radiocarbon dating of a Cro-magnon population from Padina, Yugoslavia with some general recommendation for dating human skeletons“, *Z. Morph. Anthrop.* 70:269-274, 1980.
- Vasić, Miloje M., „Southeastern Elements in the Prehistoric Civilization of Servia“, *Annual of the British School at Athens* XIV, 1908
- Volanskii, T., *Pamjatniki pismenosti Slovjanz do rizdva Hristovoga*, Moskva, 1854
- Давидовић-Живановић, Софија, „Прилог проучавању односа Сармата и Словена“, *Mementa Archaeologia et Eruditiva*, Akademija Nova, Пешић и синови, Београд, 1999.
- Деретић, Јован, *Античка Србија*, Темерин, Србија, 2000.
- De Saint-Marie, E. Pricot, *Les Slaves Meredionaux*, Paris 1874
- Desidianu, Nikolaeu, *Prehistoric Dacia*, Part 7 – Ch.XLI.10.III, http://www.pelasgians.org/website7/41_10_III.htm

- Diakonoff, I. M., *The Pre-history of the Armenian People, Predistoriia armianskogo naroda*, Erevan, 1968 (Transl. by Lori Jennings, Delmar, New York, 1984) <http://rbedrosian.com/Classic/diakph10.htm>
- Diodorus of Siculus, *The Library of History*
- Đorđević, R.D., *Obelisk iz Ksantosa: Zakonik pravnih, običajnih i moralnih načela Srba pre 2600-2800 godina*, (Prevod zakona Svetislav S.Bilbija), Edicija *Srpski koreni*, Serbona Niš, 2003.
- Evans, John Arthur, *Antiquarian Researches in Illyricum*, Parts I. and II., Nichols and Sons, 25, Parliament Street, Westminster, 1883
- Zonarae, Joannis, *Historica Annalum*, Tomus 134, Patrologiae, Migne, Paris 1864
- Качић- Миошић, Андрија, *Разговори Угодни народа словинског*, http://www.archive.org/stream/razgovorugodnin00miogoog/razgovorugodnin00miogoog_djvu.txt
- Klyosov, Anatole, “DNA Genealogy, Mutation Rates, and Some Historical Evidence Written in the Y-Chromosome, Part II: Walking the Map”, *Journal of Generic Genealogy*, 5 (2), 2009,=<http://www.jogg.info/52/files/Klyosov2.pdf>
- Lempriere, John, *Bibliotheca classica; or A classical dictionary*, T. Cadell, London, 1788
- Livy, *History of Rome*. English Translation by. Rev. Canon Roberts. New York, New York. E. P. Dutton and Co. 1912
- Malyarchuk, B.A., „Differentiation and Genetic Position of Slavs among Eurasian Ethnic Groups as Inferred from Variation in Mitochondrial DNA“, *Russian Journal of Genetics* 37 (12): 1437-1443, МАИК Nauka Interperiodica, December 2001
- Милојевић, Милош С., *Одломци историје Срба и српских-југославенских-земаља у Турској и Аустрији*, Прва свеска, Државна штампарија, Београд, 1872, (Обновљено издање, Графос, Панчево, 1996.
- Moses of Kalankatuuyk, *The History of Ahiank*, Book I, Erevan, Matedaragan, 1984 (Мовсес, Каланкатуаци, *История страны Алуанк*, Глава II, III, Перевод с древнеармянского Ш.В.Смбатяна, Ереван. Матенадаран. 1984, <http://www.vostlit.info/Texts/rus5/Kalank/frametext11.htm>)
- Нестор Кијевски, *Повесть временных лет, часть вторая*, Москва, Ленјинград, 1950.
- Николић, Маја, „Српска држава у делу византијског историчара Дуке“, *Зборник радова Византолошког института Србије*, XLIV, 2007.
- Орбини, Мавро, *Краљевство Словена (Il Regno degli Slavi)*, Pesaro, 1601, Прев. Augusto Fonseca
- Orosius, Paulus, *Seven Books of History Against the Pagans*, Transl. by A. T. Fear, Liverpool University Press, 2010
- Pausanias, *Descriptions of Greece* <http://www.utexas.edu/courses/classicalarch/readings/olympia.html>

- Pestic, Radivoje, *Vincansko pismo i drugi gramatoloski ogledi*, Dugan – Milano, Beograd, 1995., <http://www.scribd.com/doc/22475999/Radivoje-Pešić-Vinčansko-pismo>
- Петар Велики, *Грамата Србима*, 3. марта, 1711 (Орфелин Захарије Стефановић, *Житие и славные деяния государя Петра Великого, с приложением краткой географической и политической истории о российском царстве*, Венеция 1772, Россия 1774)
- „Procopius on the Slavs“, *Procopius in Seven Volumes*, Transl. H. B. Dewing, vol. 4, London/New York, 1924
- Рајић, Јован, *Историја разних славенских народа, наипаче Болгар, Хорватов и Србов*, Свети Архагелски Манастир Ковиљ, Част Прва, На Славено-србској, Валахијској, Восточној азбуци, 1794, <http://www.scribd.com/doc/87624463/Jovan-Rajic-Istorija-Srba>
- Strabo, *Geography*, Book XI, <http://rbedrosian.com/Classic/strabo11b.htm>
- Syme, Ronald; Birley, Anthony Richard, *The Provincial at Rome: And, Rome and the Balkans 80 BC- AD 14*, University of Exeter Press, 2000
- *Signs of Civilization*, Међународни симпозијум у Новом Саду, 24 до 29 маја 2004., „Platoneum“ SANU ogranak za Novi Sad САНУ/ Institute for Archaeomythology, U.S.A.
- Stojanović, Ljubomir, *Stari srpski rodoslovi i letopisi*, Srpska kraljevska akademija, Sremski Karlovci, 1927.
- Трубачов, О. Н., *Етногенез и култура древнейших Славян*, Наука, Москва, 1991.
- Naarmann, Harald, *Early civilization and literacy in Europe: an inquiry into cultural continuity in the Mediterranean world*, Walter de Gruyter, 1996
- Chepreganov, Todor, *History of the Macedonian People*, Institute for National History, Skopje, 2008
- Cyprian, Robert, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome I, Paris, 1852
- Chalcocondylae Atheniensis, Laonicus, *Historiarum Libri decem*, 1650, *Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, MDCL
- Чудинов, В.А., *О сербском камне с законами VIII века из Сирбины*, http://www.runitsa.ru/publications/publication_512.php
- Шафарик, Павел, *О пореклу Словена по Лоренцу Суrowјеџком*, Архив Војводине Нови Сад - Словенски институт Нови Сад, посебна издања књига 7, Нови Сад, 1998.
- Šašel-Kos, Marjeta, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, *Arheološki vesnik* 44, 1993
- Wilkinson, John Gardner, *Dalmatia and Montenegro*, John Murray, Albemarle Street, London, 1848
- Williams, William, *Primitive History from the Creation to Cadmus*, J. Seagrave, Chichester, 1789

- Winn, Shan, *Pre-Writing in Southeastern Europe: The Sign System of the Vinča Culture ca. 4000 B.C.* Western Publishers, Calgary; 1973.

Resume

According to opinion of various scientists a basic precondition for the settlement of certain geographic regions by first social communities and proto-ethnically inter-related tribes (proto-ethnicities) were significant climat, geophysical and morphological changes that had occurred in pre-historical time from 35.000 up to 12.000 BC. A mythological lay-out of a pre-historical "aryan" people who migrated from Northern hemisphere to valleys of Indian rivers, western Asia, Baltic, Black Sea and middle and southeastern Europe fits researches of a geneticist Anatoly Klosov who discovered that prehistorical people from Sibira are genetically related to prehistoric people of Balkan Peninsula.

There are several theories regarding a process of formation of Serbian ethnical identity. Due to that fact there have been conducted scientific efforts, starting from different standpoints, to re-examine and correct certain previous theories and to present basic determinants of real Serbian ethnic identity. In this text author's objective is to present basic determinants of Serbian ethnic identity that were formed throughout history starting from pre-historical age of Vinca culture in southern part of the Danube river. Author of this paper comparatively used antic Greek and Roman historical documents, original documents from Byzantian period, medieval documents as well as more recent scientific papers regarding rich archeological evidence and the date regarding geo-morphological, mythological and toponomastic determinants of ancient Serbian proto-ethnicities to present a coherent a linguistic, culturological and proto-ethnical relation of prehistoric people living on the Balkan Peninsula with modern Serbian people. Within the context the author also presented a rich scientific evidence on cultural and ethnical relation of the Balkan people with other ancient proto-Slavic people such as original antic, Byzantine-period and medieval historical documents of Strabo, Herodotus, Pliny, Ptolomy, Livy, Ovidius, Arrian, Appian, Tacitus, Polybius, Seneca, Zonarae, Chalcondylae, Orrosius, Nestor of Kiev, Moses of Kalankatuyk, Dalimile Chronicle, Jacov Bryant, William Williams, Mauro Orbini, Jovan Rajic, Orfelin Z. Stefanovic and other historians, the archeological evidence, f.e. an eight-century B.C. Sirbis obelisk-stone Codex in Xanthos, Minor Asia with proto-Serbian letters similar to ancient Vinca letter

ascribed on it or a fourth century B.C terracotta tablet with inscription "Hercules the Slav", etc.

The author also underlined a toponomastic and historical evidence regarding proto-ethnical, linguistic and toponomastic relation of ancient Eastern Mediterranean Argeid and Cadmus dynasty claiming their "Sons of Noah's Arc" origin with Alexander the Great and other descendants of the ancient dynastic line and their linguistic and ethnic relation with other proto-Serbian ethnicities in the Balkan Peninsula. The author of the text also presented some important geopolitical determinants of Serbian ethnical identity which made influence on development of its social communities and state throughout history up to these days. In final part of the text the author concluded that Serbian people's statehood and ethnicity were officially confirmed in international environment when first Archbishop of Autocephalous Serbian Orthodox Church Rastko Nemanjic – Saint Sava (1169/1174-1236) established internationally recognized Autocephalous Serbian Orthodox Church and medieval Serbian State under the leadership of dynasty Nemanjic.